

ANUARUL

școalei civile de fete cu internat și drept de publicitate

a „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului
român“ din Nagyszeben (Sibiu),

pe anul școlar 1904/1905

publicat de

Dr. VASILE BOLOGA

director.

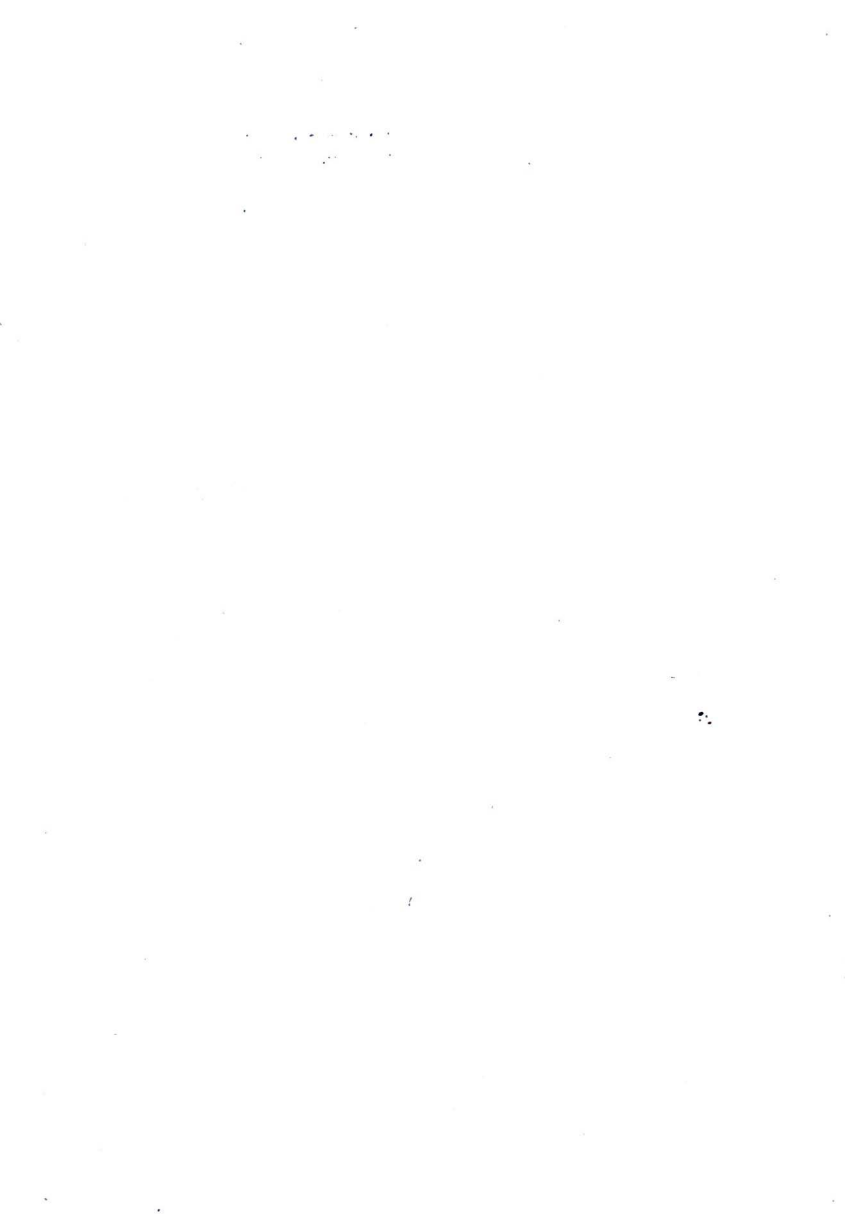
-
- Cuprinsul:** 1. De pe țărmurile Campaniei și Siciliei, de Victor
Păcală.
2. Știri școlare.

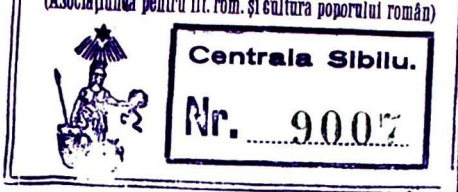

NAGYSZEBEN (SIBIU),

Tipariul tipografiei arhidiecezane.

1905.

De pe țărmurile Campaniei și Siciliei.

Lăsăm în urma noastră uriașa ruină a clasicismului, Roma serioasă cu catacombele-i sinistre și procesiuni de călugări, și mergem pe urma accentelor ispititoare ale tamburinei, pe urma chiotelor bachanale ale unui popor, care nu știe de traiu cu dureri, de grija zilei de mâne. Prin noapte și negură, preste munții Lepini și râul Garigliano ne duce trenul în sbor spre țărmurile Campaniei, la orașul de vrajă *Neapole*, mitica Partenopea.

Când trenul fluieră în gară, soarele tocmai se desprinde din noapte și alungă umbrele dinspre Amalfi. Vezi numai cum ploaună săgețile de aur din arcul lui Apolo peste creștetul bălaurului cu gură de foc, care-i străjuește mireasa, pe zeița adusă aici la marginea mării de un porumbel al lui; apoi ea se trezește din somn cu zimbet de fecioară, cu farmecele ei fără de seamăn în lume.

Un sunet prelung zgudue văzduhul — tunul dela St. Elmo — și îndată încep să sune, greoiu și solemn, clopotele din întreg orașul. În porto piccolo pânzele se rotunzesc umflate de vânt și bărcile pescarilor lunecă ca săgețile pe mare departe. Urmează vapoarele în portul comercial. Sirenele urlă, aleargă mateloții, fixează stegulețe pe catarge și desfac funiile groase; vezi numai că se rărește painjeniișul de frânghii și pânze.

Soarele cucerește treptat-treptat albastrimea cerului. Se deschid prăvăliile și atelierile ici și colo și pretutindenea prin suburbii. Încă nu s'a trezit din somn Neapolea toată și deja au pornit pe stradă procesiunile, preoți în ornate, vestind credinșilor minunea, că rana cutărui mucenic s'a deschis, curgând sânge veritabil. Pe strade înainte, cât vezi cu ochii, bisericile fără de număr, cupolele plumburii și chioscurile de pe coperișele caselor plutesc în lumină. În fața prăvăliilor superbe cu vitrinele scânteietoare s'au deschis deja micile barace sub tufarii parfumați, cu lanțuri de macaroane, cu costițele de capră prinse în garnituri de dantele, învălitate în panglici roșii și roze. Priviți numai la butica lui pizzicarolo! Se pare o capelă, a cărei

păreți sunt flancați cu pastete, iar de sus atârnă, impletindu-se și combinându-se în figuri, cârnați și *frutti di mare*. În fund o grotă boltită, unde licurește un opaiț de-asupra unui sfânt de ceară — patronul particular al lui pizzicarolo. În mijloc stă el, strălucind de bucurie și stă să strige lumii: Mai arătați-mi, dacă puteți, un măestru ca mine!

Pe la 9 ore din zi mulțimea toată se revarsă în spre Via Toledo. Aici se scurg multele ulicioare strimte ce vin dela port. Ești împins, strivit, nădușit și te lupți din răspuțeri ca să poți înainta. Tot ce produce câmpia și marea, ce curge și sboară și umblă, aici le găsești, în rețele și coșuri, spânzurate de frângerii și risipite pe tarabă în voia muștelor cari roiesc. Vorbe sunătoare, aprinse tresaltă'n văzduh. Iarăși pornesc a trage clopotele dela o mie de biserici și vuietul de dăngănituri se amestecă cu detunăturile tunurilor dela St. Martino, cu duruițul căruțelor, cu sunetul strident al trimbițelor de scoică. Și tot mai tare vuieste roiul enorm, mânilor se agită, ochii le scânteiază ca jăratecul. Cine strigă mai tare n'are nimic, sau mai nimic de vândut.

La o respântie un scamator declamă emfatic. În jurul briștei lui jerpelite, pline cu toate boscoroadele din lume mulțimea se grămădește curioasă. „Vedete con i vostri occhi, vedete! Tutti i fuochi dell' inferno con tutti i diavoli!“ — De pe o tribună înălțată pe ștrașina unei case răsună sgomotos un clopoțel: un cocoșat cu o vrastă grozavă de pene și o coamă de cal în șapcă își îmbie marfa strigând cât îl ia gura: „Heeei! che bellezza!! Che miracolo, che cosa e questa!“ Și curioși, cari îl admiră, îl ațâță să strige tot mai tare, ce frumsețe, ce minune, ce marfă-i aceasta.

Nu pot uita nici odată pe tipicul vânzător de legume cu un steguleț în pălărie, care pocnește toată ziua din biciu și chiuiie de te asurzește. Avera lui toată o duce la târg, un pumn de legume și alta nimic. Teleaga-i mică ca o coajă de nucă e închisă de margini cu 2 table zugrăvite cu chipuri și-i așezată pe 2 roate de o mărime extraordinară. La cutia aceasta trag niște dobitoace împopoțonate fantastic, ce se lovesc neconținut unul de altul: o mârtoagă de catâr de o parte, un măgăruș mititel de alta și în mijloc un bou, care poate de vițel nu s'a mai văzut niciodată sătul. Sus în teleagă tronează cocoana legumă-

reasă, ținându-și în brațe pușorul, căruia îi cântă din gură, iar jos călare pe osia vehicolului, și sus în spatele catărului, cu fața spre mă-sa șed băieți de toate vrăstele, bătând la tricca ballacca sau șuierând din fluere de scoică. Așa colindă familia aceasta stradele și par'că ar vrea să spună lumii întregi, ce bine se simte în calicie-i.

Dar stai! Colo ce monstru se vede? Vine, se apropie și lumea se grămădește în lături. Pe spatele a vre-o 20 de hamali balansează un obelisc de formă curioasă. În etagiul de sus ghirlande și cârpe tivite cu aur, apoi arabescuri și figuri de demoni și îngeri cu panglici pestrițe și clopoței. Totul falfăie și zurue dealungul stradelor. În lăuntru fetișoare încununate cu flori și cu luminări în mână înconjoară o păpușă gătită fantastic — un chip de sfânt. Femei din stradă cari cad în genunchi, se roagă: Dolce San-Francesco, fate a me la carita! — Așa cutreeră în lung și lat toate stradele acest turn ambulant până seara, când fac ospăț în onoarea sftului plăcintarii și păpușarii, frittaruoli și pizzicaroli.

Suprimat o clipă, renaște acum din nou alaiul pe stradă. Sătui de acest tohu-vabohu căutăm o birjă, care să ne ducă din învălmășală. Ragazzul care pândește la fiecare trăsură, te ia și cu brațu-i murdar te împinge înlăuntru. Luând gologanul, sare iute pe arcurile dinapoi ale birjei, pentruca în schimbul altui bacșiș să te ia iarăș în primire acolo unde te dai jos. Spunem birjarului să ne ducă la muzeo nazzionale. E la câți-va pași de aci. El însă ne ocolește prin o sută de strade obscure, cu case cu 5 și 6 rânduri, dar așa de înguste, încât abia poate pătrunde câte o rază de lumină în ele. Zărim jupănese dându-și mâna pe fe-reastră, peste strada întreagă, ori acățându-și rufele pe frânghiile întinse sus deasupra capetelor noastre, curmeziș peste stradă.

N'are păreche în toată lumea muzeul din Neapole, mai ales de când s'au depus aici neprețuitele comori desgropate din Pompei și Herculanium. Te pierzi prin camere spațioase cu statui și tablouri, creațiunile mari a 30 de secole. Pe socluri de piatră vezi Olimpul întreg, cum trăia el în fantazia celor vechi, elini și latini, vezi legenda senină elină și istoria serioasă romană, cioplite în piatră și bronz, imprimate în frescuri și zugrăvite în colorii. Dar lumea veche apune, Roma-regină se prăbușește cu

un freamăt grozav și zcii coboară din temple. Vremuri grele, tot mai grele urmează. Din negura timpurilor se desprind figuri cu miros cadaveric, toate încinse cu spada cuceritorului ori a călăului, cu haina incrunțată în sânge. Trec toți, ca valuri ce se alungă și în urma lor rămâne Italia sângerând din o mie de rane și muzele, cari plâng imbrâncite în pulbere. După vremuri însă geniul Italiei reînvie. Pânza respiră viață, marmora îmbracă forme nouă și Raffael și Michelangelo, Tizian și Da-Vinci alcătuiesc tronul noului Dzeu și a sfinților săi pe temelii și în colori și mai neperitoare. O imaginație fără frâu e întrupată în minunile neajunse din pinacoteca uriașă: serafimi într'aripați, mucenici cu fruntea luminată de aureola sfințeniei, madone pierdute în reveriile credinței, cu ochii topiți în fericirea cerească... Sunt sfinte aceste camere, căci între pereții lor pulsează natura întregă, stăpânește o sublimă divinitate.

Pe când eșim din muzeu e timpul amiezii, o oră scurtă de repaus pentru Neapolitani. Intrăm și noi într'o dugheană, unde se mănâncă *pizzi* și *carne di manzo*. Iși comandă și tovarășii mei și în trei minute înoată în unt de lemn pescuții prăjiți și vermicelli. Li mănâncă cu turte și beau vin din cupe de un litru. Eu n'am mâncat de frica pisicilor, să nu o mai pățesc ca în Florența, unde am cerut carne di manzo și mi-au dat — carne di catto.

Pe la 5 ore sgomotul dinaintea amiezii reîncepe pe Toledo, artera principală a Neapolei. Noi o luăm de-alungul cheului din vecinătatea portului, ca să ajungem la Villa Nazionale. Pe năsipul cald dela mare se lungeste pe spate, lăsând să-l coacă soarele în față, vestitul *lazzaroni*. Așa-și trăește el traiul — un otium sine dignitate. Doarme, doarme dus și din când în când numai se trezește, pentru-ca să adoarmă iarăși. De sigur sunt între acești *lazzaroni* destui, cari, ca și Diogen, nu și-ar pofti dela un al doilea Alexandru cel Mare alta, decât să li-se dea la o parte din soare.

Strada ce duce la parcul La Villa are înfățișarea orașelor din nordul Italiei. Sus până în albastrul ceriului se avântă fațadele de peatră, fronturi de mozaic și colonne.

Când se pleacă soarele la asfințit, cheul mării Via Caracciolo de lângă parcul național e plin de publicul elegant, ce se

preumblă pe corso. În șir lung îți trec repede pe dinaintea echipajele princiare trase de armăsari; copiii zdrențoși aleargă după trăsurile, aprinzându-le din fugă felinarele și luându-se apoi de păr pentru centimele aruncate de lachei. Urmează echipaje colorate, gabriotele cu 2 și 3 roate trase de catări și asini. Unde mai pui, că dobitoace și trăsurile sunt împodobite cu tot felul de mirozenii, panglici, ciucuri și casserole de aramă.

Tabloul se schimbă când apuci în clasică stradă Sta Lucia, ce se imbină cu ceea ce în stânga. Santa Lucia! Cel mai pitoresc labirint de spelunce ce se poate închipui. E o viață aici, pe care a o descrie nu găsesc culori și cuvinte.

În dreapta spre port se înșiră teatre, circuri și loterii de toate soiurile. Sub un cort uriaș șede scriba înainte-i cu o călimară de o veadră și scrie pentru un soldo ori-ce poștești: epistole și paschile, contracte sau pâri. Alătura dentiști cari operează, și șarlatani cari cetesc horoscoape. Mantiile li-s tivite cu cruci și paftale, verigi, cătărămi ce scilipesc și zângănesc din toate părțile. Dăm de magazii cu păpuși o grămadă, în toate pozițiile, înhorbotate și schimosite. Atâtea găsești pretutindenea figuri de sfinți și marionete, de cârpă, de ipsos, de ceară, încât te miri, cum de mai încap de ele și ființe vii în Neapole. Din ce în ce, cum pătrunzi mai adânc în stradă, tabloul devine tot mai bizar. În balcoanele de fier babele se pieptenă, și tot acolo, adeseori în etagiul al 5-lea, se plimbă în intimitatea cea mai idilică cu stăpânele casei capre cu urechile lungi plecoșate. În parter vezi pe vânzătorii de raci, stridii și paianjini de mare, apoi copii cari țipă și cântă, moime ce se strâmbă, pisici flămânde ce se miorlăe... Nimic mai amuzant, decât dacă te dai la o parte și privești tabloul. Pretutindenea bogăție de culori, vioiciune și veselie. Privești ăst popor-copil, care sare și joacă în jurul ori-cărui măscăriciu, înaintea ori-cărui șarlatan, care-i face joc de artificii! Iată pentru ce aleargă toți artiștii din lume aici. Nu numai ceriul și pământul e frumos în Italia; viața omească e și ea o artă plastică. Totul se grupează, se mișcă în ritme, ca apoi să se împreune în tablouri. Orice manifestație a vieții, limbă, mișcări și gesturi — toate ni se prezintă în superlative. Sunt valurile vieții, cari se bat și frământă în vârtejuri, de-ți ametească auzul și mintea.

Seara merge toată lumea la teatru, renumitul San Carlo. Ascultăm cu răsuflarea înăbușită ariile ce se cântă cu acompaniarea unei orchestre de sute de muzicanți. Deodată publicul din vr'o câteva șiruri de loje se scoală în picioare și, — ne mai pomenit — întreg acest public repețește în cor partii întregi din piesa predată. Cine a văzut o sală de teatru în Italia, mulțimea aceea extasiată, nebună după obiectul plăcerilor sale, acela nu se mai miră, de ce veștejește italianul așa de curând: el trăește prea mult cu inima într'un timp așa de scurt. — Intre acte sala de teatru ia înfățișarea unei hale de târg. Jurnaliștii cari își desfac gazetele, negustorii cari vând mizilicuri și paianjini prăjiți în oleu, strigă ori fluieră din fluere de abur de-ți țiuie urechile.

A trecut de mult miezul nopții, pe când eșim din teatru. Ne-am rătăcit noaptea prin labirintul cel mai întunecat al Neapolei. Ca niște fantome se străcură prin întunecatele trovatorii. Prin ferestrele sparte și ușile întredeschise străbat sbierate sălbatic, întrerupte de hohote și muzică, din dughenele urite. Nu vom intra. Putem însă ști, că vom găsi acolo pe speculanții ruinați, pe lazzaroni și pe semenii lor. Nu e departe drumul dela Neapole al veseliei nevinovate, până la cuiburile unde se adăpostește păcatul.

* * *

În orașelul Resina ne tocmim călăuzii pentru a ne conduce pe *Vesuv* și în luminatul zorilor o luăm printre grădinile de portocali și olivi dela poalele muntelui. Alături cu noi suie în căruțe trase de măgăruși niște englezi cu missele lor slute și cu talia strivită de corsete. Pe ziduri și terase se cațără vița de vie, copleșind regiunea întreagă. Niște mititei golași, cum au eșit din așternut, au dat fuga în grădină și iată-i cum se urcă pe funii împletite din viță în vârful pinilor, ca să se dăinească. Unui tată de-al nostru i-ar îngheță măduva în oase, văzând așa ceva. Italianul însă stă pe prisma casei cu ciubucul în gură și râde, când unul, mai mărunțel, lunecă de sus și-i cât p'aci să-și frângă gâtul. Îngerii păzitori, de sigur, vor fi având destul de lucru în Italia.

O ospătărie, unde se bea dela izvor „lacrima Christi“, vinul tescuit din arșița soarelui și focul vulcanului, e singura casă ce

mai vedem. De aci în sus natura toată e înmormântată în lavă ca o mare neagră înghețată. Ici frânghii împletite, colo figuri schimonosite, apoi arme, cruci și lanțuri deavalma. Ciudată priveliște! Ai zice, că Vesuvul le-a adunat de pretutindena și le-a așezat aici claie pe grămadă.

Ajungem pe priporul unei stânci ascuțite. De aici o vedere minunată. De pe vârful Apenninilor la golful dela Salerno cu coastele lustruite de talazuri, peste piscurile aurite ale insulelor Nisida, Procida, Ischia și până departe pe câmpia dela Capua ți-se precipită privirea. Ca o stâncă eterică plutește sus în văzduh, ridicată de perspectivă, fermecătoarea Capri. Poalele muntelui cu mozaicu-i de vile și orașe întregește acest tablou așa de frumos, așa de mândru și fără păreche.

De-acum o ceață groasă se lasă, învălind totul sub noi. Nici o floare, nici o vietate pe aici, numai în restimpuri se aude câte un muget năbușit, ce-ți închiagă sângele în vine. Lăsăm drumul mare la dreapta și pe după observatoriu urcăm pe niște trepte săpate în stâncă de lavă. Călăuzii, după ce ne-au încins preste mijloc cu o curea, „ajuto“, ne târăsc după sine preste zdoburi de zgură. Cu groaza în oase, că s'ar putea să ne pârjolim în tot momentul, mergem așa cât mergem, țipând ca din gură de șerpe de câte-ori prindem stânca de cărbune aprins, și apoi deodată ne oprim.

Din coasta muntelui găunos iese râul de lavă. Priviți-l numai cum vine, tot mai aproape, clocotind în alvia-i de jăratec. Înainte, la dreapta, la stânga, ori-unde te uiți, părăiașe mai mici sfredelesc stânca și se revarsă apoi în valuri de foc, ca la poalele muntelui să incremenească. O ramură se desprinde mai în jos din torentul cel mai puternic și se îndreaptă spre trunchiul superb al unui castan stingher, ajuns nu știu cum în această regiune a morții. Ajuns la copac curentul se desparte, prinde trunchiul cu 2 brațe de foc: o flacăară, apoi un țişnet și până ai bate odată în palmi, curge șivoiul pe unde a înflorit arborele de mai înainte. Nu mai e chip de a zăbovi în regiunea lavei proaspete; ne întorcem grăbiți, pe brânci și cum putem, ca să ajungem la stațiunea funiculei.

Pe coasta aproape verticală a Vesuvului se urcă cea mai cutezată linie ferată din lume, zidită în cenușă. Unii din noi,

mai încrezuți în puterile noastre, preferim a sui muntele cu piciorul și o luăm cu o „cruce ajută“ la deal. Până preste glezne ni-se afundă piciorul în cenușa vulcanului, așa că abia spre seară ajungem pe culme. În acel moment un tunet ne ametește: sub noi se cutremură pământul. Cu spaimă și groază ne uităm unul la altul. O simțire îmi stringe inima: dar de o fi s'o pățim ca cei 12 nefericiți din zilele trecute, cari au fost coboriți în sicrie din locul acesta...? O bombă svârlită din crater, ce se sparge în bucăți la zece pași dela mine, mă trezește din buimăceală. Un miros înăbușitor se respândește în aer și cenușa, ce pică deasă ca o ploaie, ne intră în ochi și urechi, dar pașii ne duc instinctiv înainte și în clipa următoare stăm incremenți la marginea craterului.

Ca o gură oribilă de iad se afundă în inima pământului această prăpastie înfricoșată, acolo unde pregătesc demonii întunerecului lava ferbinte. Și atunci — când treci cu ochiul preste această grozăvenie, când auzi mugind infernul și vezi erupând din fund formidabila coloană de fum și cenușă, străbătută de bombe și flacări: atunci înmărmurești și o suflare divină îți atinge fruntea înfierbântată.

* * *

Pe un drum oblu ca masa și în sunetul argintiu de clopoței ne duc trăsurile în zbor spre Pompei. Italianul de pe capră își mână căluții pe moarte și nu pare a se teme, că i-s'a face huruba fărăme. Din când în când ne opresc în drum ragazzi lacomi ori se iau în haită după trăsură, strigând și chiuind în urmă: un soldo signore! Arunc în sus vre-o câteva centime și pe când cei mai mulți se iau de păr pentru ele, trăsura o ia la goană nebună. Numai unul, un drăcușor de băiat, ne urmărește cu o perseveranță neobosită, tot văicărindu-se după noi, fără ca eu să-l bag în seamă, când deodată să vezi păcăleală. Lute ca fulgerul sare pe scara trăsurei, îmi smulge țigara aprinsă din gură și — inchipuiți-vă năcazul meu — sare la o parte de drum și-mi face grimase.

Ne oprim numai puțin în Resina, unde pe sub casele orașului dăm de vechiul Herculenum, cutropit de torenții de lavă și desgropat din piatră abia după optsprezece veacuri. Lăsăm apoi în urmă orașelele San-Giovanni, Portici și Torre del Greco, și incurând

se desfășură înaintea noastră un amestec pestrît de ziduri dărăpănate, o rețea de linii așternută preste un areal întins de arhitecturii străvechi. Am ajuns la *Pompei*.

Prin poarta Marina înaintăm la ruine. Înșiruite dealungul muzeului stau sarcofage colosale cu părății de piatră bortilită. Contemporani de-ai lui Christos, îngropați de vii la a. 79 de cenușa vulcanică, îi vezi în spasmurile agoniei: copila cu inelul de argint în deget, sclavul care caută să fugă cu averea stăpânului, patricianul surprins în somn de potopul care-l ucide. Geniul morții cu făclia înclinată la pământ, le păzește mormintele, niște rafturi de sticlă.

Mergem înainte pe stradele pardosite cu lespezi de lavă bulbucată, ce-s încrustate adânc de ogașele căruțelor. La respântii cisterne și basenuri, din loc în loc chipurile geniilor și larilor în formă de șerpi. Taverne o mulțime fac frontul caselor în stradele mai largi, grăitoare dovadă de întinderea industriei mici în *Pompei*. Găsești la un loc, în officina industriașului și tabelarul decurionilor, întocmirile pentru muncă cu cele pentru desfătare, mai puține de acelea și mai multe de acestea. Din toate transpiră o veselie și fericire ușoară, precum le-a produs întotdeauna vesela Campania. La locul lor, în cuptorul unei brutării, și acum mai stau încă plăcintele unei pompeiane și par'că așteaptă numai pe stăpâna, ca să le scoată și tindă pe masă.

Îndată la dreapta pe *Via Marina* dai de bazilica, piața unde se făcea iusticie și târguri. Treci apoi prin templul lui *Apolo* în *Foro Triangulare*, împodobit cu busturi și arcuri de triumf. O palmă de loc de aici grandiosul *Teatro scoperto*. Din arena eliptică urci pe niște urme de scări și coridoare împrejmuite de colonade. Înapoia orchestrei se întinde scena, lungă și strămtă, înaintea unui reservoir, *Crypta*, din care se stropiă în timpul căldurilor ploaia recoritoare preste privitori. Abătut și cu părul deșirat stă cocoțat o figură de om pe terase; găcești îndată că-i vre-un profesor, scrutător al timpurilor trecute.

Ne pierdem prin strade înguste, încrucișate, până ce ajungem în fața templului lui *Apolo*. Coperișul dreptunghiular se razimă de niște stâlpi uriași în fața unei păduri de coloane mutilate. Din cela și porticul cu altarul zeului lipsesc celebrele

statui, Mercur și Venus, Diana și Hermaphroditul. Apoi case fără de număr, a lui Pansa, Sallust, Rufus, Sejan. Intrăm într'una din casele stradei Stabiana. Din vestibulum și ostium îndată dai într'o curticiă (atrium) cu coperișul plecat spre mijloc, pe unde se scurge ploaia din streșini prin compluviu în impluviu. De jur împrejurul atrium sunt odăile de culcare, cubicula. Câte una din ele e zăvorâtă și numai bărbaților li se dă voie a-i privi interiorul, de multe ori spre năcazul de moarte al damelor. Cu frontul spre atrium e tablinum, salonul de primire al gazdei, iar în partea a doua o curte deschisă, peristyllium, cu o grădinuță (viridarium), cu fântâni săritoare și băi.

Singurul loc în lume e Pompei, unde pictura antică de o strălucire și azi încă neajunsă îți desfată privirea. O lume splendidă ai înainte-ți, ori-unde te uiți, plăsmuită de o fantasmă bogată: satiri și nimfe, centauri și naiade în mozaicuri și frescuri, celebrele frescuri pompeiane. Amoreții se joacă cu coardele lirei ce o ține zeița frumuseții. Apoi alte și iar alte scene erotice. Colo convoiul de bachanți, apoi cântărețul Apolo cu muzele toate; mai încolo Marte peștește pe crăiasa frumuseții, iar prin desiș de păduri se resfață în delicii zeișori de tot soiul. —

Am ajuns la marginea hotarului de ruine. Stau pe loc adâncit în gânduri și un simțământ curios mă stăpânește: e duioșie, e jale sau elevație, — singur nu-mi pot da seama. Unde-s superbii Romani cu purpura pe umeri, cu fruntea încununată de glorie?... O mână de pulbere ori cadavre de peatră, dorm somnul de veci colo sub stratul de cenușă. Umbre fantastice tremură deasupra masei de ruine, iar preste capetele noastre fioros se înalță titanul, care a sugrumat pe frumoasa Pompeji, fiica unei mume eline, și apoi a acoperit-o cu vâlul negru al morții.

Ajuns de tot obosit în trăsura care aveà să ne ducă iarăși la Neapole, somnul mă cuprinse și visai, că după vremuri altă generație va peregrina la ruine desgropate din cenușa Vesuvului, iar pe poarta dela intrare la ruine va stă cu litere mari: Neapole. Deodată mă trezesc speriat: micuțul ce l'am fost luat cu noi din Neapole a izbucnit în niște țipete de credeai că piere lumea, nu alta. Voiam să-i pun mintea la loc gădilindu-i urechile, dar el mă desarmă: Guardi, signore, la mia città materna,

— non é bella?! Țipetul i-a țîșnit din inimă la revederea orașului său. Nu înțelege cel-ce nu a văzut Neapole și nu a trăit în el, de ce a tremurat o lacrimă în vocea copilului cu inima secată de dorul revederii patriei sale, pe care nu o mai văzuse — de o zi.

* * *

Pronti! răsună vocea conduttore-lui și apoi trenul se cufundă în grotta di Posilipo, tunelul colosal săpat încă de împăratul August sub puterea de vrajă a poetului Virgil, care e îngropat în columbariul dela intrare. La ieșirea din tunel povârnișul golfului dela Misenum ia aspectul unui tărâm din alte lumi. Vile superbe trec pe dinaintea ochilor ascunse într'o vegetație luxurioasă, în aerul imbalsamat al Campaniei. Prin dumbrăvi de maslini și de lămâi, în umbră de pini suim și coborim, mereu între munți și la marginea mării, mereu prin grădinile Circei. Un poet extasiat de frumsețea ținutului acestuia l'a numit o bucată din cer căzută la pământ, și tot peisagele acestea au inspirat pe Omer și pe Virgil, când și-a scris Eneida.

După-ce am lăsat în urmă Fuerigrotta, Pilastrii și băile de pucioasă dela Bagnoli am ajuns la *Pozzuoli*. Puteoli, odinioară stăpâna tuturor mărilor din vasta împărăție romană, e astăzi citta morta, o cerșitoare bătrână, care trăește de pe o zi pe alta. Nici n'am eșit bine din tren și iată-ne încunjurați de o sută de birjari și facchini, cari au mirosit că suntem străini și deci buni de jumulit. Toți vorbesc deodată, în toate limbile și cu glasurile cele mai felurite. O sută de mâni se întind după umbrelele noastre, smulg și trag din toate părțile de paradies, de crezi că o să se facă tot petece. Nici n'am scăpat de haosul acesta și alții dau năvală asupra noastră; din pălării cât rotilele de mari iau și-ți vără sub nas anticități, monete, fibule și amulete de aramă. Vreau să mă refugiez într'o trafică. Zece facchini aleargă înaintea mea să mi-o arete, alți douăzeci pândesc acolo, ca să mă silească a împărți cu ei țigările și centimele. Nu pot scăpa de această stranie companie, decât cu un pumn — de gologani.

Luăm înainte Via Mandra cu o minunată panoramă a mării la stânga. În piazza del Municipio toată viața se desfășură în stradă. Poți vedeă pe împletitorul de scaune cum lucrează la lumina unui opaiț, pe faur între foi, pe ciobotar cum bagă minte

in cap unui ucenic, cărpindu-l cu calapodul. Șezătoare de babe sfătoase la ușa dughenelor vorbesc tare, toate deodată, par'că ar vrea să scape Capitoliul, iar signorina frige jumara de capră în tigaia fumegândă. — O halfă de copii s'au prins de păr nevoind a-și da rând la ciorba de broccoli dinaintea lor. Pe când o precepeată uscată se căznește să-i descaiere, un ștregar o tulește la fugă cu o măsură de lupine furate din șatra bunicei.

Auzim, că e joc la trattoria și ne facem și noi vânt într'acolo. Dăm roată unui grup de jucători, cari s'au prins la tarantella. Întâi mai domol, apoi tot mai avântat, pânăce se infierbântă lăutari și dansatori, de li-se aprind sandalele de focul inimilor. Instinctiv te atrage și pe tine; te pomenești numai că-ți saltă genunchii. Melodii delicioase răsună din joc; le cântă jucătoarele cu căutătura focoasă a ochilor, ochi negri ca păcatul.

„E la luna in mezzo al mare,

Mamma mia, marita-me tu!“

„Se te da uno scarpariello,

Se gli volta la fantasia

La suglia nfaccia a figlia mia!“

O iubire, caldă și pasionată, e fiecare accent, o muzică înflăcărată ce merge la inimă. Și când cântecul li-se joacă pe buzele acelea roșii ca fraga pârğuită, atunci înțelegi, de ce se aștern covoare de flori pe unde calcă italiana cu sufletu-i frământat de pasiuni și de doruri.

Preste un câmp de ruine mergem înainte, ca să ajungem la *Solfatara*. Cât vezi cu ochii se întinde craterul unui vulcan pe jumătate stins, în dosul căruia spânzură coastele îngălbinite de pucioasă. Pășim pe scoarța de pulbere fină, deasupra căreia tresar ca niște năluci gazurile sulfurice jucându-se cu raze de soare. Sub picioarele noastre, nu mai adânc de 3 degete forfoțeste și bubuie: fierarul Vulcan bagseamă făurește fulgere pe seama tatălui său din Olimp. Izvoare de ape calde țîșnesc din adâncime, iar din piscuri jerpelitate și de sub punți pironite în stâncă izbucnesc coloane de abori și fum — fumarolli. Un ghid aruncă o mână de paie aprinse în moffette și, pe un moment, întreagă *Solfatara* se umple de flacări produse de gazurile aprinse.

Odinioară o gură de foc vulcanic s'a deschis nu departe de *Solfatara*, apoi s'a închis și stins, rămânând în urmă lacul

Agnano cu Stufe di San Germano, băile de vapori, și câțiva pași mai încolo „peștera cănelui“, unde și acum, ca pe vremea lui August, se repetă experimentul barbar cu cănele, care târât înlăuntru în 2 clipite e ucis de gazurile carbonice.

Un drum alb, îmbrățișând Monte nuovo, conul svârlit din fundul pământului înainte cu trei veacuri, te duce la lacurile, pe unde a mînat taurii lui Geryon slăvitul Heracle. Din când în când te țintuește pe loc câte-o ruină. Vilele strălucite ale împăraților însă, ale făimoșilor patricieni Mecena, Sallust, nu le mai găsim nici în ruină. Pământul s'a cutremurat și prăbușit, iar marea a năvălit peste stavilare; fulgere s'au descărcat peste templele zeilor și cutremure s'au prins la luptă cu operele Romanilor. Natura și-a răzbunat: elementele încătușate de strămoșii puternici s'au deslănțuit sub strănepoții pigmei cutropind măreția de odinioară.

Am ajuns în fine la lacul Averno, cântatul Averno. Zidirea de alături de un aspect sinistru, cu cella-i neagră boltită, e templul zeului Hades. Homer și Virgil ne spun, că stăm la intrarea în înfricoșatul tartar. Și cu gândurile mă duc înapoi în împărăția miturilor. Văd umbrele fioroase coborînd în iad, văd prin ăst lac de rășină, încins de margini cu un gard și mai negru de bazalt și prin grotta d'Averno pe frumoasa Persefona condusă în tartar de crâncenul Hades... Dar să mergem numai un pas mai încolo și să privim firea din jur. Dintre frunze și flori se desprinde chipul celei mai mărețe panorame, ca o lume din „O miie și una de nopți“. E atîta bogăție de colori și de sunete în această regiune de farmec, încât ușor înțelegi, de ce și-au alergat pe aci atîția poeți Pegasul. Ai simțul, că stai în fața dzeirei, a cărei suflare te atinge. Prin chioscurile suspendate în aer cîntă paseri măestre, iar în iarba deasă și moale sbîrnăe mii de insecte. Oh ameni prati e dolci zefiri!... Atît de armonios răsună în acest concert de glasuri melodia prelungă, ce o auzim din depărtare ca o cîntare de harfă orfeiană. Și mă gîndesc, că în țara mea e vijelie acum și frig și vînturi năpraznice, nici o șoaptă priu codri, nici o floare pe câmpii...

Trecuse timpul fără să simțim. Coborim la golful dela Bajae, ca la mal să adunăm fărâme de temple vechi și gim-

nazii. Odinioară aici stăteau palatele puternicilor Puteolani, Nero și Caligula aici serbau orgii și bachanale la flacăra trupurilor creștinilor scăldate în păcură.

Templul lui Serapis e astăzi pe jumătate în fund de mare. Stâlpii de marmură sunt ciuruiți și o mulțime de popoare de-ale mării, scoice sfarmă-piatră și-au făcut locașele într'inșii. Lipite de acest templu erau termele puteolane, în care se conduceau apele minerale prin țevi colosale de pe câmpiile phlegraeice. Pe una din înălțimile de câtră lacul Albano a fost zidită și vila împăratului Domițian. Aci a poruncit el ca să vie cu grabă mare senatul din Roma. Au doară să-l sfătuească, cum să înfrunte năvălirea Dacilor? Nici poveste! Domnii senatori aveau a se consulta numai, cum să se gătească un pește mare pe sama Cesarului.

Tot coborînd așa, pe niște căi în spirală, ne pomenim deodată în față cu un schelet de zidire neagră, o scoică grozavă scobită în semicercuri — amfiteatrul. Nero, monstrul amețit de mândrie, aci s'a coborît din tronul împărătesc, ca să se lupte cu gladiatorii, să spintece pe creștini sub ochii avizi ai popoului. Uite și altarul, unde a stat în arenă Sf. Ioan, când a îmblânzit cu o singură privire cruzimea leului, care avea să-l sfășie. Norii grei, ce se grămădesc deodată pe piscurile dela Sorrento, ne silesc pe noi acum, să ne refugiem în camerele leilor. Abia am intrat, când furtuna se descarcă. Tunetul se rostogolește preste această masă neagră, în coridoarele arcuite se grămădește întunerecul și vijelia șuieră prin arenă. Gânduri sinistre ți-se strecură prin minte. Și par'că auzi urlate de fiare și țipete de durere: Ave, ave Caesar, morituri te salutant — faimosul salut al gladiatorilor, cari se aruncau nepăsători în gura fiarelor.

Ceriul Italiei seamănă sufletelor fericite de copil, cari nu pot să jelească, nici să țină mânia. N'au trecut cinci minute de când s'a spart potopul din nori, și deja iarăși e soare, dandana și poznă mare în Pozzuoli. Dela trotteria, unde i-am lăsat jucând, au plecat la drum jucătorii. Poartă torțe împletite din așchii de lauri și joacă saltarello. Înaintea fiecărei trotteria, dinaintea baracelor mai de seamă se oprește pe un moment convoiul, apoi se joacă înainte saltarello în sunet de tamburine, de mandoline și

vioare cu 14 coarde. Și de mine s'a lipit sburdălnicia. Am prins în grabă pe cel dintâiu flăcău de braț și am luat-o saltând după ceialalți, silindu-mă și eu — a far gli occhi dolci.

Pe sub seară, după-ce se sparse jocul, prietinel meu de ocazie mă luă cu sine la casa părinților săi. Intrat în cuibușorul Italianului, nu-i mai ești străinul de altădată. Iți iese înainte signora și te salută în chip grațios în limba ei dulce și sonoră. Iși lasă toate și te primește ca pe un frate, ca pe un fiu, care a lipsit vreme multă de acasă. Tata te conduce în grădină și-ți arată pomii încărcăți cu fructe gustoase, iar fata dă fuga în cămară și-ți aduce, ca să te ospetezi, pe farfuria împletită din frunze: pescuții cei mai aleși și smochinele cele mai coapte.

* * *

Curioși ce-s Italianii aceștia. Intrebăm la ce oră pleacă vaporul către Sicilia. La 17 ore, răspunde scurt un domn bine îmbrăcat și atunci văd numai că machinal își întinde palma ca să-și primească bacșișul.

Cătră asfințitul soarelui, punct la 17 ore, un șuerat ascuțit, prelung se aude, și apoi pleacă vaporul. Inapoiă noastră rămâne țara visurilor mele Campania și în curând se pierde în zarea depărtării. Nu mai vezi decât marea ce se urzește în dimensi mari, un chip al nemărginirii. Peste capetele noastre stoluri de rândunele se re'ntorc din țările calde la cuiburile lor de astă-vară, iar în jurul vaporului o turmă de delfini sar și joacă, dându-se de-a tumba pe deasupra apei. Pe bord răsună cântecele unor țărani din Sorrento cu durerea întipărită pe fețele lor pârlite de soare. Nu pot trăi în țara lor imbelșugată, — stăpânii-s răi și le iau dela gură; se duc în Africa, doar' vor găsi acolo o bucată de pâne mai bună. Cântecul lor de o duioșie negrăită, de un elan fără margini, îl duce valul și vântul departe, ca să-l audă femeile și copiii lor, cari vor plânge desperați pe țărmul mării.

Când marea se imbrobodește cu purpura serii mă razim de catarg și privesc extasiat la aceasta oglindă enormă, ce clipește în mii de colori la razele soarelui ce apune. Deodată un vuet vine la urechea noastră. Un vânt prevestitor al poto-

pului se stârnește din susul apelor și în clipa următoare un fulger spintecă văzduhul, urmat de tunete ce fac să se sbuciume apele. De sus căpitanul ordonă agitat. Fug marinarii, desfac funiile, trag pânzele și stindardele înălțate pe catarg și pavilionul se ridică la pupă. Până ai bate în palmi furtuna izbucnește. Urlând biciue Aeolus apele, iar tunetele ce pare că ies din adâncimile mării zgudue vaporul din temelie și ploaia cade în torenți. Spăriat de acest chip sălbatec al naturii, cobor de pe bord și mă ghemuesc într'un colț al cabinei. Atâta însă mi-a trebuit. Ferbinteli groaznice mă iau deodată. Capu-mi arde ca într'o căldare de jar și vaporul mi-se învârte sub picioare. În viața mea n'am simțit o tortură mai mare. Sui iarăși pe punte, amețit ca vai de mine. To-renții de apă vin din toate părțile cu vântul turbat ce-i alungă, iar marea se svârcolește cu supremă turbare. Valurile negre ca lava se înalță sus până în nori și trombe uriașe se învârtesc într'un dans infernal în bubuitul tunetelor, la lumina orbitoare a fulgerelor. Vaporul nu mai rezistă, ci ca o covată ușoară e zvârlit în sus și cufundat apoi în sinul adânc al mării. Toți pasagerii-'s pe cuvătă și aleargă ca zănateci dela pupă la proră și țipetele lor de durere se amestecă cu urletele tempestății, cu clocotul asurzitor al valurilor. — Târziu de tot se zărește în depărtare o lumină. Nu mai e mult până la Palermo, unde debarcăm cu ochii stinși și adânciți în orbite.

Când ești ajuns în *Palermo* calci în picioare pulberea a o sută de națiuni; toate podoabele ei sunt un amestec din toate epocele, de toate neamurile. Ochiul se oprește asupra chaosului arhitectonic al palatului regal cu castelul central, monumentalul Al Kasr al Arabilor. În salele pline de strălucire, de farmec istoric, veacurile toate îți trec pe dinainte. Mie mi-au trecut mai repede de cum ași fi dorit. Nu-l pot ierta nici acum pe tovarășul meu, un iuriconsult, care me trăgea neîndurat de mânecă, zicând că n'are timp de pierdut cu d'al d'estea și mai bucuros și-ar fi dorit la fiecare intrare câte un măgariu înșelat gata, ca să-l treacă călare dintr'o sală într'alta.

Arta normană a creat mai ales două juvaere, Stanza di Ruggero și capela din palat. Toată atenția ne-o absoarbe cea din urmă: un templu cum nu mai poate fi altul în lume, întreg întreguț din mozaic. Tot așa de număroase ca și florile câm-

pului, ca năsipul de pe țărmul mării se combină cristalele de porfir și smaragd, de aur și lapislazuli ca împreună să alcătuiască cupole și arcuri de proporții imponente, păreți și coloane, statui și terracotte. Vezi altarele împodobite cu felinare care luminează din boabe de mărgăritare, vezi ingeri și sfinți ascunși în haine de cristale, bolta cu stele de aur, și sus, tot mai sus ți se înalță privirea fermecată de atâta splendoare. Nu-ți vine să crezi, că opera aceasta e omenească, că tot ce ai înainte-ți nui altceva, decât cristale de tot felul așezate lângă olaltă.

Arta normană aici și-a imprimat mai bine pecetea sa. Dar Elini și Fenicieni, Cartagineni și Romani s'au perondat prin Palermo; apoi tot mai mulți au venit, ca să pețească pe crăiasa mării, Vandali și Goți, Bizantini și Sarazeni, și ei toți au lăsat câte-o urmă din imaginația lor, intipărită în operele mai de seamă. De vei intra în ori-ce palat, în ori-ce biserică, la Martorana ori San Giovanni, San Guisepe ori Santa Maria, vei găsi credința și visurile atâtor popoare și religii, cioplite în peatră și aur, zugrăvite în colorii și lumină. Vei găsi mai ales tablouri extravagante într'o învălmășală fantastică. Ametești și numai gândindu-te la monstria din Villa Pallogonia, sriptori cu cap de șopărlă, baziliști cu ghiare de leu, și toate aceste caricaturi, ca visuri din beția de opiu, risipite de-a valma prin saloane încrustate cu scoici și pavate cu sticle colorate.

Nu ne-am putut despărți de Palermo fără a vedea și catacombele renumite ale capucinilor. Acest labirint al morții are străzi, respântii și case cu caturi. Dar mortul în locașul său din urmă nu cuprinde loc mult — vre-o câteva schioape și alta nimic. Mărturisesc, că mi s'a făcut părul măciucă, când stam privind așa la morții atâtor secole, pachetați la olaltă, prinți și cerșitori, în țara democratică a morții. Din omul mândru ce-a mai rămas? Căpățini urâte și strâmbate de chinuri, orbite goale, ciolane sfărâmate de dintele vremii. Vorba ceea: umbră și vis, deșertăciune sunt toate, pare că vibrează pe gurile lor mute. Felinarele ce le ținem în mână se proiectează în cărări de lumină peste aceste vizuini sinistre, iar prin firidele goale stă moartea tupilată și rânjește infricoșat la vederea jertfelor sale fără de număr. Un freamăt de groază trece prin bolțile acestea macabre și te silește să ieși în grabă iarăși la lumină.

Ieșit din catacombe, ești îndată în altă lume. O viață veselă, vioaie se adăpostește pe deasupra morților în umbră de palate. Și cum mergi așa printre palatele cernite și vilele pierdute sub chioscuri parfumate; când vezi totul preamărind pe Dumnezeu, în miile de glasuri ce se ridică năpraznic spre ceriu, pe aripile vântului, în lumina orbitoare a ceriului tropic, atunci gândirea ta furată se duce, se tot duce înălțată de pe pământ și inima-ți vibrează de fericire...

Câți dintre cei-ce se desfată în acest locaș al fericirii vor fi știind, că colo, la groapa săracilor din mănăstirea Capucinilor, geniul unui popor întreg stă ingenunchiat și veghiază și plânge? — Un june în floarea vieții se strecoară cu fiori de moarte prin lume — Bălcescu. Scos din țara iubită poartă moșia-i întregă cu sine, cea mai caldă inimă română; o poartă cu sine în pribegie și udă cu lacrimi de dor cărarea ce-l duce la moarte. El voia, nesocotind destinul, să smulgă din orbire și robie pe poporul său, voia să-și vadă țara mare sub domnia libertății și frăției, cu slove de aur să inscrie în cartea istoriei mărirea străbună. Dar găzii barbari îl înfrâng și alungă, și atunci, departe de tot ce-a iubit în viață, un pribeag sărman, istovit de boala cea mai crâncenă cade pe patul de moarte în ospătăria „alla Trinacria“ din Palermo. Din pieptu-i rece, sleit, ies șoapte duioase, cari îngână dragostea de țara lui mult dragă.

„De pe plaiu 'nstrăinării,
 „Unde zac și simt că mor
 „De amarul desperării
 „Și de-al țării mele dor,
 „Văd o pasere voioasă
 „Apucând spre răsărit,
 „Și o rază luminoasă,
 „Și un nour aurit.

 „Dute rază strălucită,
 „Dute, mică păsărea,
 „Și pe țara mea iubită,
 „Mângăiați-o 'n lipsa mea!
 „Iar tu nour de rodire,
 „Fă să crească 'n sinul seu,
 „Cu verzi lauri de mărire,
 „Floarea sufletului meu!“

(Alecsandri, „Bălcescu murind“.)

Victimă sfântă și deamnă de admirație! Destinul nemilos ți-a hărăzit o viață plină de dureri; n'a voit să ai nici în clipa din urmă mângâierea dorită și nici barem o cruce la mormânt. În inimile noastre însă ți-ai ridicat un sfânt altar, iar noi veghea-vom, ca focul vestal să nu se stingă în vatră-i.

* * *

Dacă te afli pe vapor în drum spre Messina vezi răsărind din mare cu forme bizare niște monstri. Sunt insulele Lipare, împărăția lui Aeolus, regele vânturilor. Alicudi și Filicudi se ivesc mai întâiu, ca mușinoaie formidabile în mijlocul mării, apoi mai încolo, alcătuite din lavă și fum, insulele Vulcano și Lipari. Nici nu ne-am strecurat bine printre făimoasele Scylla și Carybdis și iată că se și ivesc în zarea orizontului turnurile sclipitoare și cupolele mărețe, și palatele cu forme fantastice și grădinile Armidei, și toată aceea minune ce se cheamă *Messina*.

Am ajuns la debarcader, în portul cel mai mare al Siciliei. Un vizitiu îmi înhață geamantanul apoi pe mine și, până să-mi dau seamă ce se întâmplă cu mine, mă văd prizonier într'o brișcă hodorogită. Avanti, niente! strigă alți birjari în urmă, și apoi sburăm ca prorocul Ilie în caru-i de foc. Un gură-cască abia are vreme să sară la o parte. Accidente, canaglia! sbiară el răstit după noi, dar par'că-i un compliment sudalma lui, așa răsună de sonor.

Stradele sunt deșerte. Numai pictorul mai umblă cu carnetul în mână sau poetul, care-și caută un idil — ori-care alt om trece grăbit înainte și se ascunde în umbră de palate. Arșița soarelui te face în tot momentul să simți vecinătatea Saharei.

Pe sub seară însă pe corso Vittorio Emmanuele și Marina lumea mișună ca într'un furnicariu. Un vuet, un haos cum rar vezi chiar și în Italia. Mii de glasuri tresaltă în văzduh, mii de instrumente resună și din ce în ce zgomotul tot crește, crește mereu și fără încetare. Prin mulțimea asta abia își poate face drum câte o procesiune cu prapuri de purpură și căruțe provăzute cu mașini construite din adins pentru figuri alegorice. Bigoții se imbulzesc să sărute icoanele. Câte unul mai păcătos se tăvălește pe jos și plânge cu hohote de răs și gemete de durere. Unde sângele clocotește cu atâta furie, toți vorbesc deodată și nime nu ascultă. Abia îl înțelegem pe ciceronele, care

ne povestește expansiv, ce frumoasă-i priveliștea de pe Monte dei Capuccini la apus de soare. Andiamo! îi zicem și în câteva minute suntem acolo.

Ca și când s'ar ridică deodată vălul care a acoperit un tărâm din altă lume. Colo jos Messina „la nobile“ vuieste înfășată într'o haină mândră de verdeață cu mozaicul de bulevarde și palazzate. Căutați numai, cum tresaltă la raze de soare, și mai jos oglinda de zafir, marea brăzdată de vapoare și corăbii cu vântrelele roșii și albe. Soarele apunând roșește turnuri și cupole; paviloane și parcuri, marea și vapoarele înfpte într'insa se îmbrobodesc cu purpură. Ca o pânză neagră se așterne apoi, crescând din ce în ce, umbra sării preste această minune, învăluindu-o în întunec. Deodată o lumină clipește pe neașteptate în întunerecul zării, apoi altele, tot mai multe, ce se leagă-n lanțuri lungi de lumină, se împreună în centre de flăcări. Cu litere mari de foc, roșii și albastre, se zugrăvește văzduhul. Magazinele mari de porzellană și marmură stau deschise, cu frontul spre stradă; coloane și chioscuri de flăcări iluminează diademele ce-s gata să împodobească capul unei regine, lanțurile de perle vrednice de a atârna de gâtul unei Junone. Când Messina plutește în lumina de seara, bulevardul Marina e plin de elită. Vin damele cu ochii muiți în cerneală, vin muzicii militare și stuțerii toți far'niente. Șerpele ispitei, Ruffiano, îi pândește la colțuri de stradă, șuerându-le în ureche: Ragazza fresca, bellissima... signori!

* * *

Cine n'a auzit de faima Odyseei și a Iliadei? Cui nu-i arde o flăcără de entuziasm în suflet, când își aduce aminte de anii săi de copilărie, pe cari i-a petrecut cu rimele lui Homer, în glasul sybillei, în ispitele sirenelor. „Lumina curată a cerului elin, torentele de tinerețe, cari curg vecinic din izvoarele Iliadei“, toată comoara lui Homer, ca suflete într'aripate, planează pe cele vr'o câteva migli dintre Messina și Catania. Totul zboară și se îmbulzește în fuga trenului pe dinaintea ochilor nostri: titanii, cari au svărlit stâncă preste stâncă, în Etna ciclopilor cu ochiul în frunte, câmpiile Trinacriei udate de lacrimile jalnicei mame Demetra... Le văd ca în vis departe, departe acele peisaje paradisiace, cum nu mai pot fi altele în lume.

Ca în zbor am trecut prin *Catania* cea atât de des lovită de mânia zeilor. Maiestos se înalță Etna în dosul ei, iar câmpiile de lavă, sămănând cu valuri petrificate în timp de furtună, se afundă în oceanul de clădiri. Sus titanul, care în tot momentul poate se împoaște foc și pucioasă, jos cutremurele de pământ și aerul care respiră otravă, nu pot s'o înspăimânte. Dacă va trebui iarăși va reinvia ca un Phoenix din cenușă.

Dela *Catania* înainte casele împrăștiate pretutindenea, înfipte în stâncă, cățarate pe muchile dealurilor ori cufundate în mare, se adună din loc în loc, formând un lung șir de sate și orașele până la *Siracusa*. *Siracusa!* Regina Mediteranei odinioară, acum o babă sbârcită, care se împletește istovită la treptele tronului său regal de odinioară. Peregrinăm la amfiteatrul corintic, pe la minunatele latonii, pe la locașurile de marmoră ale zeilor, dar pe zeii senini și puternici nu-i mai găsim în ele. Le-au părăsit de mult, ducând cu sine toată măreția și lăsând în urmă numai limba mută a florilor, tânguirea apelor și pădurilor și restriștea ruinelor.

* * *

În Sicilia de ost este o stâncă uriașă, care se ridică prețipiș din mare, iar sus, sus de tot în creștetul stâncii, un schelet de zidire e suspendat în slava cerului — amfiteatrul dela *Taormina*. De aci cea mai frumoasă priveliște, ce-am văzut vreodată 'n viață. Floare lângă floare se adună ca să alcătuiască buchetul mândrei *Trinacria*: țărmi plâsmuiți din elementele infernului și furtunile mării, vii sădite cu bumbac și trestie de zahăr, stânci presărate cu castele de piatră și castele de flori. Colo departe spre nord *Messina* cu coastele lustruite de talazuri, muntoasa *Calabria* ca o nuanță argintie, apoi patria *Phaeacilor* și a vecinilor lor *Laestrigoni*. Uite și insulele ciclo-pilor și stâncile lipare prăvălindu-se în mare. La sud, la vest, ori unde te uiți, micii sateliți ai vulcanului *Etna* cu regele-n mijloc, apoi marea zugrăvită cu curcubeuri și înainte tot înainte ți-se duce privirea și visul, la insula *Malta*, la coastele *Africei*... E prea mult pentru doi ochi, pentru o inimă strămtă omenească. Și pictorul pune penelul la o parte, căci talentul și toate culorile lui nu ajung pentru a redă această strălucire. Ai zice, că

natura și-a strins de pretutindenea ce are mai frumos și sublim, ca să plăsmuiască o lume de minuni și apoi a așezat-o în ramele acestea strimte dintre 2 continente.

Nici când o țară frumoasă nu e atât de frumoasă, ca în momentul despărțirii. Având a merge spre țărmurile Africei m'am despărțit de frumoasa Trinacria cu o duioșie negrăită în suflet. Știam că n'am s'o mai revăd, patria vecinicei primăveri, unde nu e zi fără de soare și anotimp fără de flori.

Victor Păcală.

Știri școlare.

1. Personalul școlii și al internatului.

A. Personalul școlii.

1. Directorul:

Dr. Vasile Bologa, profesor ord. și director definitiv, a propus limba română în clasa III—IV, limba maghiară în clasa IV și pedagogia de casă în cursul compl., (11 ore pe săpt.). Anii de funcțiune: 17.

2. Profesorii:

Eugenia Iovescu, prof. ord. definitivă, a propus aritmetica și geometria în clasa I—IV, chimia în clasa III, istoria naturală în clasa I—II, desen în clasa III și gimnastica în clasa I—IV, (22 ore pe săpt.). Anii de funcțiune: 10.

Victor Păcală, prof. ord. provizor, a propus geografia în clasa I—IV, istoria universală în clasa II și III, istoria Ungariei în clasa IV, caligrafia în clasa I—III și istoria cu geografia în cursul compl., (20 ore pe săpt.). Anii de funcțiune: 4.

Dr. Ioan Borcia, prof. ord. provizor, a propus limba română în clasa I—II, limba germană în clasa III—IV, fizica în clasa IV, limba română și germană în cursul compl., (20 ore pe săpt.). Anii de funcțiune: 3.

Eugenia Bardosy, prof. suplentă, a propus limba maghiară în clasa I—III, limba germană în clasa I—II, economia de casă în clasa III, igiena în clasa IV și desenul în clasa I, (19 ore pe săpt.). Anii de funcțiune: 2.

Elisaveta Butean, prof. suplentă, a propus lucru de mână în clasa I—IV și în cursul compl., desemnul în clasa II și IV, (19 ore pe săpt.). Anii de funcțiune: 2.

3. Catecheții:

Mateiu Voileanu, asesor consistorial în Sibiiu, a propus religiunea elevelor gr.-or. din toate clasele.

Nicolau Togan, protopop gr.-cat. în Sibiiu, a propus religiunea elevelor gr.-cat. din toate clasele.

4. Instructorii:

Elena Cunțan, absolventă a academiei de muzică din Berlin, a propus muzica vocală în clasa I—IV (5 ore pe săpt.).

Iulius Schaeffer, absolvent al conservatorului de muzică din Lipsca și compozitor, a instruat în forte-piano 14 eleve.

Sabina Brote, a instruat în forte-piano 10 eleve.

Selma Mökesch, absolventă a institutului „Musik-schulen-Kaiser“ din Viena, a instruat în forte-piano 12 eleve.

Olivia Bardosy, absolventă a școalei superioare pentru profesoare de muzică din Augsburg, a instruat în forte-piano 11 eleve (1 elevă gratuit).

Elsa de Heldenberg, absolventă a conservatorului de muzică din Viena, a instruat în violină 7 eleve.

Elena Petrașcu, directoara internatului, a propus limba franceză, ca studiu facultativ, elevelor din toate clasele.

B. Personalul internatului.

- a) Directorul școalei este tot odată și al internatului.
 - b) Directoara internatului: *Elena Petrașcu*.
 - c) Medic de casă: *Dr. I. Beu*.
 - d) Ajutoare: o guvernantă și două bone.
-

2. Materialul de învățământ propus în anul școlar 1904/1905.

a) In cursurile ordinare.

Clasa I.

1. **Religiunea și morala**, 2 ore pe săptămână, conform dispozițiunii autorităților noastre confesionale.

2. **Limba română**, 4 ore. Lectură: a) *Proză*: 1. Fata bărbată și fata leneșă. 2. Prâslea cel voinic și merele de aur. 3. Cenușotca. 4. Codreana Sânziana. 5. Legenda Cucului. 6. Legenda Ciocănitorei. 7. Legenda Vulturului. 8. Păstorelul Mărculeț. 9. Trandafirul, Garoafa și Viorica. 10. Pocăința lui Codreanu. 11. Lingușirea și sinceritatea. 12. Luminărică. 13. Cei trei prietini. 14. Povestea lui Harap Alb de I. Creangă. b) *Poezii*: 1. Bălaurul. 2. Înșiră-te Mărgărite. 3. Mogoș-Vornicul. 4. Movila lui Burcel. 5. Dolca. 6. Vestitoarea Primăverii. 7. Armingenii.

Gramatică: Pe baza lecturii, propozițiunea simplă, pură și amplificată; părțile principale și secundare ale ei; părțile vorbirii, cu deosebire substantivul, adjectivul și verb. l; declinările și conjugările în formele lor principale. — Teme în clasă la două săptămâni odată. — *Manual*: Carte de cetire, de Ioan Popea.

3. **Limba maghiară**, 4 ore. Cetire logică cu considerare la pronunțarea și accentuarea corectă a cuvintelor. Traducerea și reproducerea cuprinsului pieselor: a) *Proză*: 1. A kevély kecske. 2. A róka és a favágó. 3. A két gyümölcsfa és gazdája. 4. A kóró és a kis madár. 5. A kalász eredete. 6. A gonosz-ságot a fa is elárulja. 7. A hún és magyar nemzet eredete. 8. Az oroslán. b) *Poezii*: 1. Matild dala, de Vörösmarty M. 2. A füstbe ment terv, de Petöfi. S. 3. A gyermek álmai, de Vahot S. 4. Nyalka huszár, de Arany I. 5. Mesebeli kis királynál, de Györy V.

Pe baza pieselor tractate: analiză gramaticală și sintactică între marginile propoziției simple, verbal și în scris, la tablă și în caete, drept teme scripturistice în clasă. — *Manual*: Carte de cetire magh. pentru școale civile de fete, de Torkos L.

4. **Limba germană**, 2 ore. Scriere pe tablă și în caete. Elementele scrierii corecte. Cetirea, traducerea și reproducerea cuprinsului pieselor: a) *Proză*: 1. Ehre deine Eltern! 2. Das Hufeisen. 3. Belohnte Ehrlichkeit. 4. Die Fliegen und die Spinnen. 5. Die Tollkirsche. 6. Der Fuchs und der Rabe. 7. Die Jägersburschen. b) *Poezii*: 1. Das Kindesherz, de Kletke. 2. Der Regenbogen, de Haag. 3. Der Kinderengel (Des Knaben Wunderhorn.) 4. Das kranke Kind, de Eichendorff. — Părțile vorbirii, cu deosebire substantivul și verbul. — Teme scripturistice corăspunzătoare. — Manual: Deutsches Lesebuch für Volks- und Bürgerschulen, partea a II-a, de G. Jauss.

5. **Aritmetica**, 3 ore. Cele patru operațiuni fundamentale cu numeri întregi, de o numire și de mai multe numiri. Regula de trei simplă. Cunoașterea măsurilor metrice și a banilor din patrie. — Manual: Aritmetica în uzul școalelor primare, P. III, de D. Dogariu.

6. **Istoria naturală**, 2 ore. Zoologia: vertebratele cari reprezintă singuratic clase. Botanica: intuirea și descrierea unor plante vii pentru cunoașterea formei și organelor plantelor. — Manual: Curs elementar de botanică și zoologie etc. de G. Chelariu.

7. **Geografia**, 2 ore. Noțiunile geografice fundamentale. Geografia fizică și politică a Europei, în special a Ungariei și Austriei. — Manual: Geografie pentru școale civile etc. de A. Márki, trad. de I. Popovici.

8. **Lucru de mână**, 2 ore. Zece modele împletite. O căiță și un zăbunel croșetat. Chindisiri cu puișori în cruci pe ambe părțile egal. (Holbein).

9. **Desemn**, 1 oră. Măsurarea, împărțirea și compunerea liniilor drepte. Elementele desenului geometric ornamental, pe baza desenului la tablă, cu rechizite, pe urmă cu mâna liberă.

10. **Caligrafia**, 2 ore. Scriere cu ținere latine și gotice.

11. **Muzica vocală**, 2 ore. Notele din cheia violinei, pauzele, exerciții unisono. Cântece.

12. **Gimnastica**, 2 ore. Exerciții libere și la aparate. Jocuri gimnastice.

Clasa II.

1. **Religiunea și morala**, 2 ore, conform dispozițiunii autorităților noastre profesionale.

2. **Limba română**, 3 ore. *Lectură: a) Proză:* 1. Inceputul lumii și al zeilor. 2. Joe și Giganții. 3. Prometeu și Epimeteu. 4. Patimile Demetrei. 5. Posidon și Atena. 6. Apolon în Delos. 7. Niobe și Latona. 8. Perseu. 9. Călătoria Argonauților. 10. Arion. 11. Comoara de pe muntele Rarău. 12. Napoleon I și pomărea din Brienne. 13. Scriitorul Florentin. 14. Mântuirea unui popor. 15. O vânatoare de urși. — *Descrieri. b) Poezii:* 1. Miorița. 2. Soarele și Luna. 3. Șalga. 4. Chiruța. 5. El-Zorab. 6. Mănăstirea Argeșului.

Gramatică: Pe baza lecturii, părțile propozițiunii și ale vorbirii, formele de declinare și de conjugare, mai amănunțit; fraza, propozițiunile principale și secundare. — Teme în clasă la două săptămâni odată. — *Manual:* Carte de cetire, de I. Popea.

3. **Limba maghiară**, 3 ore. *Lectură: a) Proză:* 1. A hiú szarvas. 2. A kis malac és a farkasok. 3. A fülemile. 4. A Tisza eredete. 5. Szent Péter Isten akar lenni. 6. Attila halála. *b) Poezii:* 1. Éji látogatás, de Gyulay P. 2. Isten hozzád, de Bajza I. 3. Fekete kenyér, de Petöfi S. 4. Mátyás anyja, de Arany I. 5. Végrendelet, de Eötvös I. br.

Din gramatică, pe baza propozițiilor simple și amplificate: substantivul, verbul, adjectivul și adverbul. Conjugarea verbelor, ambele forme, în timpurile principale, modul indicativ. Părțile propoziției. Teme scripturistice corăspunzătoare în clasă. — *Manual:* Carte de cetire magh. pentru școale civile de fete, de Torkos L.

4. **Limba germană**, 2 ore, *Lectură: a) Proză:* 1. Der Vater und seine drei Söhne. 2. Die treuen Brüder. 3. Der Pilger. 4. Das Wunderkästchen. 5. Die drei Freunde. 6. Die Hirtenflöte. *b) Poezii:* 1. Die Kapelle, de Uhland. 2. Das Gewitter, de Schwab. 3. Der Löwe in Florenz, de Bernhardt. 4. Das Blumenpflücken, de Rückert. 5. Gott grüsse Dich, de I. Sturm. 6. Das taube Mütterlein, de Fr. Halm. Traducere și reproducerea cuprinsului în limba germană; exerciții de conversație și deprinderi gramaticale. Declinarea substantivelor,

adjectivelor și pronumelor. Conjugarea verbelor. — Teme scripturistice corăspunzătoare. — Manual: Deutsches Lesebuch für Volks- und Bürger-Schulen, de G. Jauss, partea a III-a.

5. **Aritmetica**, 3 ore. Repețirea celor învățate în clasa I. Divizibilitatea numerilor, cel mai mare divizor comun, cel mai mic multiplu comun. Cele patru operațiuni cu fracțiuni decimale. Regula de trei simplă. Calcularea timpului. — Manual: Aritmetica în uzul școalelor primare, P. III, de D. Dogariu.

6. **Istoria naturală**, 2 ore. a) *Zoologie*: Impărțirea sistematică a animalelor vertebrate. Descrierea reprezentanților principali ai animalelor nevertebrate. b) *Botanică*: Impărțirea sistematică a plantelor monocotiledone și dicotiledone. — Manual: Curs elementar de botanică și zoologie etc. de G. Chelariu.

7. **Istoria universală**, 2 ore. Timpul preistoric. Rase de oameni și familii de limbi. Istoria popoarelor orientale. Grecia. Timpul eroic și miturile Grecilor. Religia Grecilor. Fundarea și legislațiunea Spartei. Desvoltarea Atenei. Războaiele persice. Epoca lui Pericle. Războiul peloponesiac. Egemonia Thebei. Imperiul macedonean. Cultura Grecilor. — Italia. Timpul eroic al Romei. Primii secolii ai republicei și războaiele de cucerire. Războaiele civile. Triumvirii. Timpul împăraților. Cultura Romanilor. — Manual: Istoria univers. p. școale civ. și superioare de fete, de A. Márki, trad. de I. Popovici.

8. **Geografia**, 2 ore. Geografia fizică și politică a Europei, Asiei și Africei. — Manual de A. Márki, trad. de I. Popovici.

9. **Lucru de mână**, 2 ore. O păreche de ciorapi pentru copii. Dantelă filată și cusută. Alfabet brodat. O punguliță croșetată. — Broderie pe tül.

10. **Desemn**, 3 ore. Geometria descriptivă. Situațiunea și măsurarea punctelor, liniilor și unghiurilor. Cele mai simple figuri plane, precum: triunghiul, patruunghiul și poligonul, apoi formarea cercului și proprietățile principale ale aceluia. Desemnarea celor mai simple ornamente plane.

11. **Caligrafia**, 1 oră. Scriere cu litere latine și gotice.

12. **Muzica vocală**, 1 oră. Scale majore (dure), exerciții mai complicate unisono și în două voci. Cântece.

13. **Gimnastica**, 2 ore. Exerciții libere și la aparate. Jocuri gimnastice.

Clasa III.

1. **Religiunea și morala**, 2 ore, conform dispozițiunii autorităților noastre confesionale.

2. **Limba română**, 3 ore. Lectură cu analiză corăspunzătoare: *a) Proză*: 1. Piramidele. 2. Babilonul și Niniva. 3. Troia. 4. Călugărenii. *b) Poezii*: 1. Muma lui Ștefan cel mare, de D. Bolintinean. 2. Peneș Curcanul, 3. Frații Jderi, 4. Vine iarna, 5. Plugul blăstămat, de V. Alexandri. 7. Pașa Hassan, de G. Coșbuc. *c) Stilistică*: Stilul. Podoabele stilului. Tropii. Defectele stilului. Compoziția stilară cu genurile deosebite: Descrierea. Narațiunea cu felurile sale. Epistole. Documente din viața practică: chitanța, obligația, etc. *d) Versificațiune*: Proza și Versul. Versificațiunea ritmică și metrică. Strofa. Rima.

În legătură cu materialul parcurs: teme scripturistice, la două săptămâni odată. Lectură privată. — Manual: Carte de cetire, p. cl. III. gimn. și școale super. de fete, de V. Onițiu.

3. **Limba maghiară**, 3 ore. Traducere, analiză și reproducerea cuprinsului pieselor cetite cu graiul și în scris, anume: *a) Proză*: 1. Közmondások. 2. Gondolatok. 3. A hálátlanság. 4. Három kivánság. 5. Nagy Lajos király, mint életmentő. 6. Nagy Sándor és Dárius. 7. Socrates. 8. A vas, az arany. 9. Balaton eredete. 10. A madarak haszna. 11. Az eszkimók. 12. Árpád. 13. Szent István. *b) Poezii*: 1. A rab golya, de Arany I. 2. A távolból, de Petőfi S. 3. Erdei lak, de Tompa M. 4. Hadnagy uram, de Gyulay P. 5. Madárhangok, de Vörösmarty M.

Pe baza pieselor tractate: exerciții sintactice, etimologice și de conversație. Conjugarea verbelor, modul optativ și imperativ. Propozițiile principale și secundare. Teme scripturistice în clasă. Manual: Carte de cetire magh. pentru școale secundare, de Dr. I. Crișan și Putnoky.

4. **Limba germană**, 3 ore. Lectură: *a) Proză*: 1. Der Igel und der Maulwurf. 2. Der Fuchs und der Bock. 3. Die Perlen. 4. Der Rabe und der Fuchs. 5. Der sprechende Papagei. 6. Der Hirsch am Bache. 7. Der König aller Könige. 8. Das brave Mütterchen. 9. Die Wette. 10. Der Barbierjunge von Segringen. 11. Des Königs Münster. 12. Die steinerne Spinnerin. 13. Die gerechte Strafe. 14. Die Wege des Herrn.

b) *Poezii*: 1. Lorelei (Heine). 2. Der Sänger (Goethe). 3. Erlkönig (Goethe). 4. Wenn du noch eine Mutter hast (Traeger). 5. Der tote Soldat (Seidel). 6. Schwabenstreiche (Uhland). Der Mops und der Mond. (Willamow). 8. Sonntag (Eichendorff).

Pe baza lecturii, exerciții gramaticale și de conversație. Teme corăspunzătoare. — Manual: Deutsches Lesebuch für Volks- und Bürgerschulen, de G. Jauss, partea IV.

5. *Aritmetica*, 2 ore. Repetiția fracțiilor decimale. Frațiunile vulgare. Aplicarea fracțiilor la regula de trei simplă și compusă. — Manual: Aritmetica pentru anii din urmă ai școlii populare, de I. Dariu.

6. *Geografia*, 1 oră. Completarea cunoștințelor din Geografia fizică. Geografia Asiei, Africii, Americii și Australiei. — Manual de A. Márki, trad. de I. Popovici.

7. *Istoria universală*, 2 ore. Migrațiunea popoarelor și formarea statelor noue. Arabii. Imperiul Germanilor. Luptele dintre papi și împărați. Expedițiile cruciate. Anglia și Franca. Habsburgii. Caracterizarea instituțiilor medievale. Renașterea, invențiunile, descoperirile. Reformațiunea. Războaiele religioase. Epoca lui Ludovic XIV și absolutismul. Revoluțiunea engleză. Revoluțiuni mai nouă. Cultura evului nou. — Manual de A. Márki, trad. de I. Popovici.

8. *Chemia*, 2 ore. Noțiunile fundamentale din chimia anorganică și organică. Din chimia anorganică: aerul, apa, elementele și compozițiunile chimice, cristalizarea metaloidelor, clorul, bromul, iodul, fluorul, sulfurul, fosforul, cvartul, acidul carbonic și oxidul de carbon. Sărurile. Acidele. Metalele. Din chimia organică: hidratele de carbon, zaharul, fermentațiunea și beuturile spirtuoase, acidele organice, grăsimile, oleiurile volatile și rășinile, bazele organice, materiile colorante și materiile de proteină. Mineralele mai însemnate și o scurtă schițare a dezvoltării pământului. — Manual: Chimia elementară etc. pentru gimnazii, școlii civile, prelucrată după Dr. V. Hanko și Dr. H. Szterényi, de A. Vlaicu.

9. *Economia de casă*, 2 ore. Rolul și chemarea femeii în conducerea economiei de casă. Valoarea bunurilor. Venitul. Cheltueli de lipsă și de prisos. Economizare, urmările luxului.

Budgetul. Purtarea jurnalului de casă. Aranjarea, ținerea în ordine și curățenia locuinței. Ingrijirea, repararea mobilelor și a articolelor de îmbrăcăminte, gustul și moda. Timpul și modul de procurare a obiectelor economice și a alimentelor; materii stricate și falsificate. Piața.

Cunoștințe fundamentale pentru pregătirea bucatelor. Conservarea alimentelor. Bucătăria, cămara, pivnița și podul.

Impărțirea lucrului în economia de casă. Despre prăsirea și ținerea animalelor de casă folositoare; despre legumărit și despre valoarea produselor economice.

Influența conducerii economiei de casă asupra vieții morale și a stării sociale a familiei. Despre servitorime. Ingrijirea bolnavilor.

10. Lucru de mână, 3 ore. Cârpitul, țesutul și diferite împunsături pe pânză de in. O cămașă femească cu broderie albă. Un camison cu dantelă, ambele cusute cu mâna. O batistă brodată. Modele innodate.

11. Desemn, 2 ore. Geometria descriptivă. Planul. Poziția liniilor drepte și a planului. Cele mai simple corpuri, precum: prisma, piramida, cilindrul, conul, sfera. Desemnul liber.

12. Caligrafia, 1 oră. Exerciții caligrafice, cu litere latine și gotice.

13. Muzica vocală, 2 ore. Exerciții și cântece în 2 și 3 voci.

14. Gimnastica, 1 oră. Exerciții libere și la aparate. Jocuri gimnastice.

Clasa IV.

1. Religiunea și morala, 2 ore, conform dispozițiunii autorităților noastre confesionale.

2. Limba română, 3 ore. Arta poeziei; Versificațiunea; Poezia populară și artistică; Genurile poetice (în poezia populară și artistică) pe baza analizei pieselor alese din autori români. Viața și activitatea poezilor și scriitorilor mai însemnați din literatura română (secl. 19). Literatura scriitorilor bisericesti, a Cronicarilor și Istoricilor. În legătură cu materialul parcurs: teme scripturistice corăspunzătoare și lectură privată.

— Manual ajutător: Carte de cetire, p. cl. IV gimn. și școale superioare de fete, de V. Onițiu.

3. **Limba maghiară**, 3 ore. Lectură, traducere și analiză corăspunzătoare: *a) Proză*: 1. A két ajándék. 2. Mátyás Király Gömörben. 3. A halál és a vén asszony. 4. Az okos leány. 5. A haza. 6. Margitsziget. 7. Levél (I—II) Petőfitől. 8. A Hunyadiak. *b) Poezii*: 1. Munka, de Dezseri S. 2. Magyarország czimere, de Vörösmarty M. 3. Szülőföldem szép határa, de Kisfaludy K. 4. Füstbe ment terv, de Petőfi S. 5. A lengyel anya, de Tóth K.

Literatura maghiară în liniamente principale, perioada: păgânismului, creștinismului, luptelor religioase și naționale, decadenței literaturii naționale, classicismului și a poeziei naționale, cu principalii reprezentanți. Teme scripturistice corăspunzătoare. — Manual: Carte de cetire magh. p. școale secundare etc. de Dr. Crișan și Putnoky.

4. **Limba germană**, 3 ore. Lectură: *a) Proză*: 1. Der beleidigte Derwisch. 2. Edle Rache. 3. Das Ei des Columbus. 4. Madonna della Sedia. 5. Der kleine Friedensbote. 6. Der treue Diener. 7. Ahasver in der Köhlerhütte. 8. Der Seiler von Fürfeld. — Mai multe bucăți din „Märchen“ de W. Hauff. Două scene din drama „Wilhelm Tell“ de Schiller. *b) Poezii*: 1. Der blinde König (Uhland). 2. Heidenröslein (Goethe). 3. Sei du mit mir (Geibel). 4. Des Sängers Fluch (Uhland). 5. Hoffnung (Geibel). 6. Die Löwenbraut (Chamisso). 7. Hoffnung (Schiller). 8. Der Alpenjäger (Schiller).

Goethe și Schiller, biografia pe scurt și operele principale. — Teme corăspunzătoare. — Manual: Deutsches Lesebuch für Volks- und Bürgerschulen, de G. Jauss, partea IV.

5. **Aritmetica**, 2 ore. Repetirea calculării cu fracțiuni. Procentele, interesele, rabatul, agiul, calcularea câștigului și a pierderii în procente. Raportul și proporțiunea. Regula catenară și calculul de alegațiune. Măsuri și monete mai însemnate din străinătate și raportul dintre acelea și monetele și măsurile noastre. — Manual: Aritmetica pentru anii din urmă ai școalei primare, de I. Dariu.

6. **Geometria**, 1 oră. Elementele geometriei. Suprafața triunghiului și a poligoanelor. Suprafața și volumul corpurilor

geometrice mai simple. — Manual ajutător: Curs elementar de geometria practică, de D. Mirescu.

7. Fizica, 2 ore. Stările de agregatiune și proprietățile generale ale corpurilor. Atracțiunea pământului și căderea corpurilor. Echilibru. Mașinile simple. Pendulul. Mișcarea centrală. Corpuri lichide (apa). Corpuri gazoase (aerul). Căldura și efectele ei. Fenomene magnetice și electrice. Noțiuni de acustică și de optică. — Manual: Fizică pentru școale populare, de D. Făgărășan.

8. Igiena, 2 ore. Noțiunea sănătății și a boalei. Diferenții factori, cari au înrăurire asupra sănătății. Mișcarea și simțirea. Pielea (Epiderma). Senzurile. Respirațiunea. Circulațiunea sângelui. Alimentele și nutrirea. Otrăvirea. Ajutor grabnic în cazurile când viața e primejduită. Boale contagioase și epidemice. Regule referitoare la scutirea, îngrijirea și dezvoltarea singuraticelor părți ale organismului omenesc. — Manual: Igiena populară, de Dr. G. Vuia.

9. Istoria patriei 3 ore. Istoria pragmatică a Ungariei. În liniamente generale și pe baza dezvoltării istorice cunoștințe din constituția patriei. — Manual: Istoria Ungariei, de L. Mangold, trad. de V. Goldiș.

10. Geografia matematică, 1 oră. Universul. Forma pământului și dovezile privitoare la aceasta. Mișcarea aparentă zilnică a boltei cerești. Sferele. Coordinatele. Rotațiunea pământului și urmările ei. Despre lungime și lățime geografică. Mișcarea aparentă anuală a soarelui. Rotațiunea și revoluțiunea pământului. Ecliptică. Anotimpuri și zone. Luna și mișcările ei. Mărimea, suprafața și constituția fizică a lunii. Intunecimi de soare și de lună. Despre timp și măsura lui. Soarele; planetele și sateliții lor. Evoluția astronomiei planetare. Comete, stele căzătoare, bolizi și uranoliți.

11. Lucru de mână, 3 ore. Ștergar sau alt obiect cu broderie artistică à-jour cu ciucuri înodați. Croirea albiturilor și a hainelor. Broderii artistice.

12. Desemn, 2 ore. Peisage, figuri deosebite de ființe, de obiecte și ornamente umbrite și colorate.

13. Muzica vocală, 2 ore. Exerciții în 2 și 3 voci. Cântece.

14. Gimnastica, 1 oră. Exerciții libere și la aparate. Jocuri gimnastice.

La instrucția din limba franceză ca obiect facultativ, au participat 46 eleve, fiecare clasă câte 2 ore pe săptămână.

La instrucția în piano-forte au participat 48 eleve.

Din limba maghiară, germană și franceză s'au ținut neîntrerupt conversații cu elevele interne, sub conducerea directorului, a învățătoarelor și a guvernantei.

Superiorul clasei I. a fost Dr. Ioan Borcia..

" " II. " " Victor Păcală

" " III. " " Eugenia Iovescu.

" " IV. " " Eugenia Bardosy.

b) In cursul complementar.

In cursul complementar s'au propus:

1. *Limba și literatura română* (3 ore), prin *Dr. I. Borcia.*
2. *Istoria și Geografia* (3 ore), prin *Victor Păcală.*
3. *Pedagogia de casă* (2 ore), prin *Dr. V. Bologa.*
4. *Limba germană* (2 ore), prin *Dr. I. Borcia.*
5. *Limba franceză* (3 ore), prin *Elena Petrașcu.*
6. *Lucru de mână* (4 ore), prin *Elisaveta Butean.*
7. *Pictură* (2 ore), prin *Lotte Goldschmidt.*
8. *Muzica instrumentală* (fortepiano sau violină), prin *Julius Schaeffer, Sabina Brote, Selma Mökesch, Olivia Bardosy și Elsa de Heldenberg.*

Pentru anul viitor școlar se va susține acest curs în sensul statutului școlii, dacă se va anunța număr corespunzător de eleve. (Vezi: Inștiințare pentru anul viitor, pag. 52).

3. Conspectul elevelor inmatriculate în anul școlar 1904/1905.

Nr. c.	Numele elevei	Locul nașterii	Comitatul
<i>Clasa I.</i>			
1	Hortensia Anastasiu	Craiova	România
2	Letiția Ciuta	Beszterce Bistrița	Beszterce-Naszod Bistrița-Năsăud
3	Olimpia Crețariu	Șpring	Alsó-Fehér Alba-inferioară
4	Lucreția Dragomir	Porcești	Szeben — Sibiiu
5	Florica Moșoiu	Drăgășani	România
6	Madalena Nestorescu	București	"
7	Maria Oncioiu	Brașo — Brașov	Brassó — Brașov
8	Lucreția Onițiu	Szászsebes Sebeșul-săsesc	Szeben — Sibiiu
9	Ana Perea	Guşterița	" "
10	Gabriela Popovici	Szeged — Seghedin	Csongrád-Ciongrad
11	Maria Popp	Nagyszeben — Sibiiu	Szeben — Sibiiu
12	Elvira Răuț	Rîmnicu-Vâlceii	România
13	Hortensia Șandor	Murăș-Cueșd	Maros-Torda Murăș-Turda
14	Ana Simian	Râmnicu-Vâlceii	România
15	Olivia Sîrbu	Nagyszeben — Sibiiu	Szeben — Sibiiu
16	Sidonia Tincu	Girolt	Szolnok-Doboka Solnoc-Dobáca
17	Maria Tobescu	Caracal	România
18	Cristina Ursu.	Curtici	Arad
<i>Clasa II.</i>			
1	Ana Băilă	Șura-mare	Szeben — Sibiiu
2	Elisaveta Boeriu	Pojorta	Fogaras — Făgăraș
3	Veturia Crăciun	Karánsebes Caransebeș	Krassó-Szörény Caraș-Severin
4	Paraschiva Dimian	Brețcu	Háromszék Treiscaune

Nr. c.	Numele elevei	Locul nașterii	Comitatul
5	Alexandrina Pletos	Năsăud	Beszterce-Naszod Bistrița-Năsăud
6	Ana Pop	Bucerdea-vinoasă	Alsófehér Alba-inferioară
7	Elisaveta Popescu	Sibiel	Szeben — Sibiiu
8	Maria Sora	Săliște	" "
9	Virginia Stănescu	București	România
10	Ana Steflea	Săliște	Szeben — Sibiiu
11	Iuliana Șurean	Cristian	" "
12	Sidonia Ursu.	Curtici	Arad
<i>Clasa III.</i>			
1	Victoria Albu	Nagyszeben — Sibiiu	Szeben — Sibiiu
2	Iustina Aleman	Topârcea	" "
3	Zorița Andreica	Câmpeni	Torda-Aranyos Turda-Arieș
4	Maria Banciu	Săliște	Szeben — Sibiiu
5	Aurora Barbu	Szászrégen Reghinul-săsesc	Maros-Torda Murăș-Turda
6	Zoe Boerescu	Pitești	România
7	Aurelia Buda	Sohodol	Alsófehér Alba-infer.
8	Silvia Câdea	Avrig	Szeben — Sibiiu
9	Livia Ciacian	Pecica-română	Arad
10	Aurelia Comaniciu	Veneția-infer.	Fogaras — Făgăraș
11	Maria Comșa	Săliște	Szeben — Sibiiu
12	Paraschiva Comșa	"	" "
13	Olivia Filip	Lugașul-de-sus	Bihar — Bihor
14	Aurora Henteș	Ocna-Sibiiului	Alsó-Fehér Alba-infer.
15	Elena Lăzărescu	Pitești	România
16	Melania Leșnican	Dobra	Hunyad-Hunedoara
17	Ana Loichiță	Jebel	Temes — Timiș

Nr. c.	Numele elevi	Locul nașterii	Comitatul
18	Aurora Loșniță	Maros-Ujvár Murăș-Uioara	Alsófehér Alba-infer.
19	Victoria Mandea	Porumbacul-infer.	Fogaras — Făgăraș
20	Silvia Manta	Gurariului	Szeben — Sibiu
21	Virginia Morariu	Timiș-Cubin	Temes — Timiș
22	Aurora Olariu	Făget	Krassó-Szörény Caraș-Severin
23	Paraschiva Oancea	Brezoi	România
24	Elisaveta Podea	Săcădate	Szeben — Sibiu
25	Maria Popescu	Nagyszeben — Sibiu	" "
26	Hareti Popp	Bobohalma	Kis-Küküllő Târnava-mică
27	Ana Sin	Lisa	Fogaras — Făgăraș
28	Lucreția Șinca	Batiz	Hunyad-Hunedoara
29	Livia Tincu	Valea-Groșilor	Szolnok-Doboka Solnoc-Dobâca
30	Melania Tintorescu	Horez	România
31	Iuliana Vessa	Socodor	Arad
<i>Clasa IV.</i>			
1	Maria Balan	Cernăuți	Bucovina
2	Maria Ciora	Gioagiul-superior	Alsófehér Alba-inferioară
3	Elvira Comaniciu	Veneția-infer.	Fogaras — Făgăraș
4	Eleonora Comsia	Teregova	Krassó-Szörény Caraș-Severin
5	Maria Dancăș	Rășinari	Szeben — Sibiu
6	Victoria Dunca	Țântari	Fogaras — Făgăraș
7	Constanța Hanea	Slămnice	Szeben — Sibiu
8	Lucia Isacu	Kolozsvár — Cluj	Kolozs — Cluj
9	Letiția Leșnican	Dobra	Hunyad-Hunedoara
10	Laura Macaveiu	Bucium-Șasa	Alsófehér Alba-inferioară
11	Gabriela Marchiș	Fegernic	Bihar — Bihar

Nr. c.	Numele elevi	Locul nașterii	Comitatul
12	Maria Mircea	Lovnic	Nagy-Küküllő Târnava-mare
13	Ecater. Nechiforescu	Brăila	România
14	Elena Petric	Nagyszeben — Sibiiu	Szeben — Sibiiu
15	Sabina Pop	Morlaca	Kolozs — Cluj
16	Florica Popoviciu	Lugos — Lugos	Krassó-Szörény Caraș-Severin
17	Maria Popovici	Gyulafehérvár Alba-Iulia	Alsófehér Alba-inferioară
18	Emilia Savu	Pianul-infer.	Szeben — Sibiiu
19	Paraschiva Simian	Săliște	" "
20	Ana Sirbu	Nagyszeben — Sibiiu	" "
21	Silvia Șipoș	Szászrégen Reghinul-săsesc	Maros-Torda Murăș-Turda
22	Maria Tanase	Ludoșul-mare	Szeben — Sibiiu
23	Delia Trăilă	Oravicza — Oravița	Krassó-Szörény Caraș-Severin
<i>Cursul complementar:</i>			
1	Aurora Cimponeriu	Lippa — Lipova	Temes — Timiș
2	Irina Gera *)	Makó — Macău	Csanád — Cenad
3	Virginia Micu	Fogaras — Făgăraș	Fogaras — Făgăraș
4	Matilda Pocol	Nagybánya Baia-mare	Szatmár — Sătmar
5	Olimpia Scorobet	Streja-Cârțișoara	Fogaras — Făgăraș
6	Cornelia Secula	Șiria	Arad
7	Elena Stanciu	Dorolț	Szatmár — Sătmar
8	Elena Stroia	Nagyszeben — Sibiiu	Szeben — Sibiiu
9	Parasch. Șerbănescu	Pitești	România
10	Elisaveta Vlad	Rășinari	Szeben — Sibiiu
11	Octavia Voilean	Nagyszeben — Sibiiu	" "

*) S'a retras în 10/XI 1904.

Nr. c.	Numele elevei	Locul nașterii	Comitatul
	<i>Conspectul elevelor din internat.</i>		
1	Hortensia Anastasiu	Craiova	România
2	Zorița Andreica	Câmpeni	Torda-Aranyos Turda-Arieș
3	Maria Balan	Cernăuți	Bucovina
4	Maria Banciu	Săliște	Szeben — Sibiiu
5	Aurora Barbu	Szászrégen Reghinul-săsesc	Maros-Torda Murăș-Turda
6	Zoe Boerescu	Pitești	România
7	Aurelia Buda	Sohodol	Alsófehér Alba-inferioară
8	Livia Ciacian	Pecica-română	Arad
9	Aurora Cimponeriu	Lippa — Lipova	Temes — Timiș
10	Maria Ciora	Gioagiul-superior	Alsófehér Alba-inferioară
11	Letiția Ciuta	Besterce — Bistrița	Beszterce-Naszod Bistrița-Năsăud
12	Aurelia Comaniciu	Veneția-infer.	Fogaras — Făgăraș
13	Elvira Comaniciu	" "	" "
14	Eleonora Comsia	Teregova	Krassó-Szörény Caraș-Severin
15	Paraschiva Comșa	Săliște	Szeben — Sibiiu
16	Maria Comșa	"	" "
17	Veturia Crăciun	Karánsebes Caransebeș	Krassó-Szörény Caraș-Severin
18	Paraschiva Dimian	Brețcu	Háromszék Treiscaune
19	<i>Virginia Filip</i>	Râmnicu-Vâlceii	România
20	Irina Gera *)	Makó — Macău	Csanád — Cenad
21	Lucia Isacu	Kolozsvár — Cluj	Kolozs — Cluj
22	Elena Lăzărescu	Pitești	România
23	Letiția Leșnican	Dobra	Hunyad-Hunedoara

*) S'a retras în 10/XI. 1904.

Nr. c.	Numele elevului	Locul nașterii	Comitatul
24	Melania Leșnican	Dobra	Hunyad-Hunedoara
25	Ana Loichiță	Jebel	Temes — Timiș
26	Aurora Loșniță	Murăș-Uioara	Alsófehér Alba-inferioară
27	Laura Macaveiu	Bucium-Șasa	" "
28	Silvia Manta	Gurariului	Szeben — Sibiiu
29	Gabriela Marchiș	Fegernic	Bihar — Bihor
30	<i>Elisaveta Marchiș</i>	"	" "
31	Virginia Micu	Fogaras — Făgăraș	Fogaras — Făgăraș
32	Virginia Morariu	Timiș-Cubin	Temes — Timiș
33	Florica Moșoiu	Drăgășani	România
34	Ecater. Nechiforescu	Brăila	"
35	Madalena Nestorescu	București	"
36	Aurora Olariu	Făget	Krassó-Szörény Caraș-Severin
37	Paraschiva Oancea	Brezoi	România
38	<i>Maria Oancea</i>	"	"
39	Maria Oncioiu	Brassó — Brașov	Brassó — Brașov
40	Lucreția Onițiu	Szászsebes Sebeșul-săsesc	Szeben — Sibiiu
41	Elena Petric	Nagyszeben — Sibiiu	" "
42	<i>Eugenia Petric</i>	" "	" "
43	Matilda Pocol	Nagybánya Baia-mare	Szatmár — Sătmar Kis-Küküllő
44	Hareti Popp	Bobohalma	Târnava-mică
45	Maria Popp*)	Nagyszeben — Sibiiu	Szeben — Sibiiu
46	Sabina Pop	Morlaca	Kolozs — Cluj
47	Elisaveta Popescu	Sibiul	Szeben — Sibiiu
48	Florica Popoviciu	Lugos — Lugos	Krassó-Szörény Caraș-Severin

*) S'a retras din internat în 15/XI 1904.

Nr. c.	Numele elevei	Locul nașterii	Comitatul
49	Maria Popovici	Gyulafehérvár Alba-Iulia	Alsófehér Alba-inferioară
50	Gabriela Popovici	Szeged — Seghedin	Csongrád-Ciongrad
51	Elvira Răuț	Râmnicu-Vâlcei	România
52	Emilia Savu	Pianul-infer.	Szeben — Sibiu
53	Olimpia Scorobet*)	Streja-Cârțișoara	Fogaras — Făgăraș
54	Cornelia Secula	Șiria	Arad
55	Paraschiva Simian	Săliște	Szeben — Sibiu
56	Ana Simian	Râmnicu-Vâlcei	România
57	Elena Stanciu	Dorolț	Szatmár — Sătmar
58	Virginia Stănescu	București	România
59	Hortensia Șandor	Murăș-Cueșd	Maros-Torda Murăș-Turda
60	Parasch. Șerbănescu	Pitești	România
61	Lucreția Șinca	Batiz	Hunyad-Hunedoara
62	Silvia Șipoș	Szászrégen Reghinul-săsesc	Maros-Torda Murăș-Turda
63	Livia Tincu	Valea-Grșilor	Szolnok-Doboka Solnoc-Dobăca
64	Sidonia Tincu	Girolt	" "
65	Melania Tintorescu	Horez	România
66	Maria Tobescu	Caracal	"
67	Delia Trăilă	Oravicza — Oravița	Krassó-Szörény Caraș-Severin
68	Sidonia Ursu	Curtici	Arad
69	Cristina Ursu	"	"
70	Iuliana Vessa	Socodor	"

*) S'a retras din internat în 24/I 1905.

Nota. Elevele, al căror nume s'a tipărit cu litere cursive, au frecventat școala elementară a „Reuniunii femeilor române“ din Sibiu. — Pentru elevele din România nu sunt indicate județele (comitatele).

I. Date statistice după clase

despre elevele înmatriculate la școala civilă de fete a Asociațiunii pro 1904/1905.

Clasa	Numărul elevelor					Elevele după confesiune		Elevele după naționalitate		Elevele interne și externe		Ocupațiunea părinților											Observare	
	îmatriculate	ordinare	privatiste	sau supus exam. la finea anului	sau retras în de-cursul anului	Elevele după		Elevele după		interne	externe	proprietari și a-rendași	aplicați la pro-ducte brute	industriași de sine stătători	comerc. de sine stătători	funcționari publici de stat	funcționari privați	preoți	profesori, învățt. medici, avocați, ingineri	soldați	aplicați în servicii	privatieri (penzionari), capitaliști		Suma
						gr. orientale	gr. catolice	române	naționalitate															
I. 18	18	—	—	18	—	15	3	18	18	14	4	4	—	1	2	1	2	4	1	2	1	—	—	18
II. 12	12	—	—	11	1	11	1	12	12	5	7	3	—	3	—	—	—	3	—	—	—	—	—	12
III. 31	31	—	—	31	—	27	4	31	31	22	9	9	—	1	4	3	1	10	—	3	—	—	—	31
IV. 23	23	—	—	22	1	15	8	23	23	17	6	3	—	2	1	6	2	3	3	2	1	—	—	23
Cursul compl. 11	—	—	—	10	1	6	5	11	11	8	3	3	1	1	—	—	—	4	—	1	—	—	—	11
Suma	95	84	11	92	3	74	21	95	95	66	29	22	1	5	10	11	5	24	7	8	2	—	—	95

II. Date statistice

despre elevele adăpostite în internatul școlii civile de fete a Asociațiunii în an. școl. 1904/1905.

C l a s a	Elevele adăpostite în internat		Elevele interne după confesiune				Elevele interne după naționalitate		Ocupațiunea părinților										O b s e r v a r e	
	din școala civilă a Asociațiunii	din școala elementară a Reuniunii femeilor române	în școala civilă		în școala elementară		române	în școala elementară române	propriet. și arendași	industriași de sine stătători	comercianți de sine stătători	funcționari publici de stat	funcționari privați	preoți	profesori, învățători	medici, avocați, ingineri	soldați	privatieri (pensionari), capitalași		Suma
			gr.-orientale	gr.-catolice	gr.-orientale	gr.-catolice														
I.	14	1	11	3	1	—	14	1	4	—	3	1	1	3	—	2	1	—	15	
II.	5	2	5	—	2	—	5	2	1	2	—	—	1	2	1	—	—	—	7	
III.	22	—	19	3	—	—	22	—	6	1	3	3	1	6	—	2	—	—	22	
IV.	17	1	10	7	—	1	17	1	1	2	1	5	1	4	1	2	1	—	18	
Cursul compl.	8	—	4	4	—	—	8	—	3	1	—	—	—	3	—	1	—	—	8	
Suma	66	4	49	17	3	1	66	4	15	4	9	9	4	18	2	7	2	—	70	

5. Mijloace de învățământ.

A. Biblioteca corpului profesoral.

I. Cărți.

a) Dăruite:

1. D. Făgărășan și S. Moldovan, Geografie pentru școale medii. Ed. II. Brașov 1904, dăruită de autori.
2. Dr. P. Pipoș, Istoria pedagogiei. Ed. II. Arad 1903, dăr. de autor.
3. Dr. P. Pipoș, Metodica școalei populare, Arad 1901, dăr. de autor.
4. I. Bianu și N. Hodoș, Bibliografia românească veche, tom. I, București 1903.
5. S. Fl. Marian, Insectele în limba, credințele și obiceiurile Românilor, București 1903.
6. S. Fl. Marian, Legendele Maicii Domnului, București 1904.
7. Analele Academiei române, seria II, tom. XXV, partea administr., București 1903.
8. Analele Academiei române, seria II, tom. XXVI, partea administr., București 1904.
9. Analele Academiei române, seria II, tom. XXVI, sect. științifică, București 1904.
10. Analele Academiei române, seria II, tom. XXVI, sect. istorică, București 1904.
11. I. Bianu, Despre introducerea limbii române etc., București 1904.
12. M. Cunțan, Poezii, București 1905, dăr. de autoare.
13. Zaharie Boiu, Frunze de laur, Poezii eroice din anii 1877—78, Sibiu 1904, dăr. de I. B. Boiu.
14. At. M. Marienescu, Despre articol și declinațiune, București 1903, dăr. de autor.
15. Carte de cetire pentru cl. I și II gimnazială etc., de I. Popea, revid. de Dr. C. Lacea, Brașov 1905.
16. Iuliu Vuia, Fragmente din istoricul institutului pedagogic român din Arad, Panciova 1887.

Dăruite de Academia română.

17. Iuliu Vuia, Școalele românești bănățene în secolul XVIII, Orăștie 1896.
18. Ioan F. Negruțiu, Stilistica practică, Sibiu 1901, 3 exemplare.
19. Ioan Panțurescu, Biserica Episcopiei de Argeș, București 1905.
20. Dr. V. Bologa, Studii pedagogice și Discursuri, Sibiu 1905.
21. Virgil Onițiu, Carte de cetire p. clasa I și II gimnazială etc., Brașov 1905.
22. Maria Cioban, Poezii, Arad 1905.
- β) Cumpărate:
23. T. V. Păcățian, Istoriografi vechi, istoriografi noi, Sibiu 1904.
24. Dr. A. R. v. Urbanitzky, Physik, Eine gemeinverständliche Darstellung etc., Wien 1892.
25. G. I. Gorciu, Geografia fizică a globului, București 1901.
26. M. Tănăsescu, Elemente de geometrie, București 1903.
27. K. Erbe, Wörterbuch der deutschen Rechtschreibung-Stuttgart.
28. Il. Chendi, Foiletoane, București 1904.
29. C. Rădulescu-Motru, Cultura română și politicianismul, București 1904.
30. N. Iorga, Istoria literaturii religioase a Românilor, București 1904.
31. N. Iorga, Ștefan cel Mare și Mihai Viteazul, București 1904.
32. D. Onciul, Ștefan cel Mare și Mihai Viteazul, București 1904.
33. Dr. D. P. Barcianu, Cuvânt rostit la actul festiv ținut la 15 Iunie 1898 în Sibiu, Sibiu 1898.
34. N. Petrașcu, Figuri literare contimporane, București 1893.
35. N. Petrașcu, V. Alecsandri, Studiu critic, București 1894.
36. N. Gane, Păcate mărturisite, Iași 1904.

37. N. Coculescu, *Tratat elementar de astronomie*, București 1903.

38. Dr. G. Popoviciu, *Istoria Românilor bănățeni*, Lugoj 1904.

39. R. D. Rosetti, *Din largul lumii*, Constanța 1903.

40. I. Scurtu, *M. Eminescus Leben und Prosaschriften*, Leipzig 1903.

41. M. Sadoveanu, *Povestiri*, București 1904.

42. M. Sadoveanu, *Dureri înăbușite*, București 1904.

43. H. G. Lecca, *I. N. R. I.*, poemă biblică, București 1904.

44. C. Hodoș, *Frumos!* București 1905.

45. P. V. Haneș, *Desvoltarea limbii literare române*, București 1904.

46. M. Sadoveanu, *Crișma lui Moș-Precu*, București 1904.

47. Simonyi Zs., *Az új iskolai helyesírás*, Budapest 1903.

48. M. tud. Akadémia, *A magyar helyesírás szabályai*, Budapest 1902.

49. Zrinyi válogatott munkái.

50. Garay I. válog. költeményei.

51. *A régi magyar költészet*, I k.

52. Leopardi. — Musset.

53. *A régi magyar költészet*, II k.

54. Csokonay válog. munkái.

55. Reviczky Gy., *összes költeményei*.

56. Kisfaludy S., *összes költeményei*, I și II.

57. A. Vlahuță, *Poezii*, București 1904.

58. Constanța Hodoș, *Aur!.. dramă*, București 1903.

Ed. Lampel Robert.

B. Biblioteca elevilor.

1. *Cântece de vitejie*, de G. Coșbuc, București 1904.

2. *Pe drumuri depărtate*, de N. Iorga, București 1904.

3. *Proza lui V. Alecsandri*, București 1904, 3 exempl.

4. *Povestea vorbei*, de Anton Pan, București 1904, 3 ex.

5. *Maria din Mangop*, epizod dramatic din viața lui Ștefan cel Mare, de Florica Coengiolopol, București 1904.

6. *Drumuri și orașe în România*, de N. Iorga, București 1904.

7. *Vasilie Alecsandri, trei conferințe publice*, de Dr. I. Beu, Dr. V. Bologa, Dr. I. Borcia, Sibiu, 10 ex.

8. Amicul Tinerimei, Târgu-Jiu 1904.
9. Dumbrava Roșie, de V. Alecsandri, București 1903.
10. Poezii, de M. Cunțan, 5 ex., București 1905.
11. Șoimii, roman de M. Sadoveanu, București 1904.
12. Povestiri din războiu, de M. Sadoveanu, București 1905.
13. Corbul cu pene de aur, de Smara, București 1904.
14. Bună dimineața la Moș Ajun, București.
15. Din lumea copiilor, București.
16. Manual de Istoria universală, de I. Clinciu, p. I, II și III.

II. Reviste și ziare.

α) dăruite de redacțiuni:

1. „Familia“, Oradea-mare, red. Iosif Vulcan.
2. „Telegraful Român“, Sibiiu, red. T. Păcățian.
3. „Transilvania“, Sibiiu, dir. Dr. C. Diaconovich.
4. „Voința Națională“, București.

β) cumpărate:

5. „Sămănătorul“, București.
6. „Pädagogische Studien“, Dresden.
7. „Magyar Paedagogia“, Budapest.
8. „Amicul Tinerimei“, Târgu-Jiu.

III. Rechizite de învățământ.

1. Mapa peninzulei balcanice, de Kogutowitz M. Budapest 1903.

Direcțiunea împlinește o plăcută datorie, aducând cele mai vii mulțămiri tuturor p. t. binefăcători, onorabilelor societăți și redacțiuni, cari au binevoit a contribui la înmulțirea mijloacelor de învățământ pentru școala noastră.

6. Din cronica școalei și a internatului.

Anul școlar s'a început în 1 Septemvrie 1904 st. n.

În decursul anului școala a fost vizitată de dl *Iosif St. Șuluțu*, presidentul Asociațiunii, ca delegat al comitetului, de dl Dr. *Vértesy Julius*, inspector regesc de școale și dl *Ludovic Mirtse*, subinspector regesc de școale în comitatul Sibiiu.

Agendele curente școlare, didactice și administrative ale institutului s'au pertractat în 12 conferențe.

Starea sanitară. In cursul anului școlar 1904/5 au grasat în Sibiiu doue epidemii, una de tifus în toamnă și alta de pojar în primăvară. Elevele institutului nostru au rămas cu desăvârșire scutite de aceste boale, mulțămită măsurilor profilactice cari s'au luat la timp. In general starea sanitară a elevelor a fost deplin mulțămitoare.

Elevelor se dă ocaziune a eși cât mai des la preumblare, a face exerciții gimnastice și a se recrea în spațioasa și luminoasa grădină a institutului. In cursul iernii patinează în orele libere și urmează școala de dans în edificiul propriu al școalei.

In 15 Aprilie 1905 au fost revaccinate elevele născute în 1893 și 1894 prin medicul institutului nostru.

In postul Paștilor s'au mărturisit și cuminecat elevele prin catecheții și parohii ambelor confesiuni române.

Excursiuni școlare, sub conducerea corpului profesoral s'au făcut în 8 Octomvrie 1904. Iar în feriile de Paști, din 1—8 Maiu 1905 s'a făcut o călătorie de studiu cu 42 eleve din clasele superioare preste pasul Turnu-Roșu — Olt — Piatra — Pitești — Curtea de Argeș — București — Sinaia — Predeal — Brașov. In localitățile amintite și împrejurime s'au cercetat instituțiunile și lucrurile de interes educativ și instructiv pentru elevele școalei noastre. Implinim o datorie, exprimând și cu acest prilej călduroasele noastre mulțămiri tuturor binevoitorilor și autorităților publice, cari ni-au dat onorificul lor sprijin întru deplina reușită a călătoriei noastre de studiu.

Festivități solemne, la cari au participat elevele institutului, au fost:

Serbarea onomasticeii *Maiestății Sale, Impăratului și Regelui nostru Francisc Iosif I* la 4 Octobre 1904.

Serbarea școlară din 19 Novembre 1904 în memoria fericitei *Impărătese și Regine Elisabeta*.

7. Examenele.

Examenele de primire s'au ținut în 3 Septembrie 1904.

Examenele publice dela finea anului școlar se vor ținé din 21—25 Iunie st. n. după programa următoare:

Mercuri în 21 Iunie.

a) înainte de ameazi:

dela 8—11 ore Religiunea cu elevele din toate clasele civile
 „ 11—12 „ Limba franceză, clasa III—IV.

b) după ameazi:

dela 3—6 ore Clasa I civilă, din studiile: Limba română, Geografia, Istoria naturală și Limba maghiară.

Joi în 22 Iunie.

a) înainte de ameazi:

dela 8—12 ore Clasa III civilă, din studiile: Limba română, Aritmetică, Limba germană și Limba maghiară.

b) după ameazi:

dela 3—6 ore Clasa II civilă, din studiile: Geografie, Limba română, Limba maghiară și Istoria universală.

Vineri în 23 Iunie.

a) înainte de ameazi:

dela 8—12 ore Clasa IV civilă, din studiile: Limba maghiară, Istoria patriei, Limba germană și Limba română.

b) după ameazi:

dela 3—6 ore Muzica instrumentală (fpiano, violină) cu elevele din toate clasele civile.

Duminecă în 25 Iunie.

a) înainte de ameazi:

dela 11—12 ore Incheerea solemnă a anului școlar și distribuirea atestatelor.

Lucrurile de mână, de caligrafie și desemn, sunt expuse în decursul examenelor într'una din salele institutului.

Oaspeții sunt bineveniți!

8. Inștiințare pentru anul viitor.

In clasa I a școlii civile de fete se primesc eleve:

a) cari dovedesc prin *atestat de botez*, că au împlinit cel puțin vârsta de 9 ani;

b) cari dovedesc prin *atestat școlar*, că au absolvat cu succes IV clase elementare (poporale sau primare), ori apoi dovedesc pe baza unui *examen de primire*, că sunt bine orientate în materialul de învățământ, prescris pentru clasa a IV-a elementară.

In celelalte clase ale școlii civile de fete se primesc eleve, cari dovedesc prin *atestat școlar*, că au absolvat cu succes vre-o clasă premergătoare de la altă școală de categoria școlii civile.

Fără asemenea atestat, sau pe lângă atestat de pe clasa V și VI dela școală elementară-poporală, primirea în oricare clasă a școlii civile, ce corespunde vârstei elevei, se poate face numai pe baza unui *examen de primire*, depus cu succes înaintea corpului profesoral al școlii, în senzul ordinațiunii ministeriului regesc-ungar de culte și instrucția publică, dto 11 August 1887, Nr. 29,000. Examenul de primire este scutit de taxă.

Elevele, cari se inmatriculează pentru prima-dată la școala noastră, au să producă *atestat școlar, atestat de botez și certificat de revaccinare*.

In *cursul complementar* (supletor), împreună cu școala civilă de fete a Asociațiunii, în senzul §-lui 6 din statutul de organizare al școlii, se primesc eleve, cari au absolvat cele patru clase ale școlii civile. Se pot primi și eleve, cari au absolvat cu calculi buni numai două clase civile, dacă au trecut de 15 ani și sunt împedecate a absolvă toate cele patru clase civile.

Inscrierile pentru anul școlar 1905/1906 se pot face din 1—6 Septembrie 1905, *stil nou*.

Examenele de emendare, se țin în 1 Septembrie 1905 st. n. la 8 ore a. m., cu elevele cari s'au anunțat la direcțiune.

In 2 Septembrie 1905 st. n. la 8 ore a. m. se țin *examenle de primire*, iar în 5 Septembrie se vor începe prelegerile regulate.

Didactrul e 4 cor. pe lună, și pentru elevele, ce se înscriu prima-dată la această școală, o taxă de înmatriculare de 4 cor., solvită odată pentru totdeauna. Același didactru e și pentru elevele din cursul complementar.

Elevele cari voiesc să fie primite *în internat*, fie eleve ale școlii civile, sau ale școlii elementare a Reuniunii femeilor române, au să fie anunțate de timpuriu la direcțiunea școlii, înainte de începutul anului școlar, pentru-ca să se poată face dispozițiunile necesare.

Taxa internatului e 400 cor. pe an, plătită înainte în două sau cel mult în patru rate. Spesele pentru cărțile trebuincioase, pentru materialul de scris, desemn și lucru de mână, nu sunt cuprinse în taxa amintită. Acestea se poartă separat de părinți, precum și cheltuelile pentru îmbrăcăminte și încălțăminte, pentru instrucțiune în forte-piano și în limba franceză.

Taxele pentru instrucțiune în forte-piano sunt de 2 categorii:

a) dacă o elevă voiește să iee orele singură, se socotește la 2 ore pe săptămână taxa de 18 cor.*) pe lună; dacă 2 eleve iau împreună instrucțiune în aceeași oră, taxa se socotește la 2 ore pe săptămână cu 9 cor. de elevă; sau

b) dacă o elevă voiește să iee orele singură, se socotește la 2 ore pe săptămână taxa de 12 cor.*) pe lună; dacă se intrunesc 2 eleve în aceeași oră, taxa se socotește la 2 ore pe săptămână cu 6 cor. pe lună de elevă.

Instrucțiunea din limba franceză, câte 2 ore pe săptămână, se socotește pe lună cu 2 cor. de elevă.

Toate taxele se plătesc direcțiunii școlare.

Edificiul internatului este situat în mijlocul unei grădini frumoase lângă parcul orașului și e provăzut cu apaduct, baie proprie și lumină electrică, încât ofere cele mai bune condiții *igienice*.

Elevele din internat, afară de școală, au în fie-care zi anumite ore de conversațiune în limba franceză, maghiară și

*) Din care sumă 2 cor. se contează pe lună institutului, pentru susținerea forte-pianelor în stare bună-

germană după trebuință. Pe lângă aceea ele se prepară și învață lecțiunile sub conducerea directoarei, profesoarelor și guvernantelor.

Elevele, cari voiesc să fie primite în internat au să aducă cu sine: o saltea, un covorel la pat, 2 perini, 4 fețe de perini, o plapomă sau țol de coperit, 4 ciarșafuri (lințoluri, lepedee), 6 ștergare, 6 servete, apoi perie de dinți, săpun și 2 pepteni, cari toate rămân proprietatea elevei. Afară de acestea schimburile de trup sau albiturile, câte $\frac{1}{2}$ duzină din fie-care, două fuste de lustre (jupon) și două de flanel; ciorapi, batiste (marămi) câte 1 duzină, 1 parapleu (cort) și încălțăminte trebuincioasă. Cât pentru toalete noue, sfătuim părinții și tutorii să nu facă copilelor, căci pentru uniformitatea îmbrăcămintei elevelor interne, *toaletele se fac aici cu prețuri moderate*, prin îngrijirea internatului. Strâns de uniformă se țin: o haină, 2 șurțe în forma unei haine, o pălărie de vară și una de iarnă, cari necondiționat au să se facă aici și cari preste tot vor costă cam 30—50 cor.

Dela direcțiunea școalei se poate primi prin postă: „Statutul de organizare“ și „Regulamentul intern“ al școalei, „Regulamentul pentru cursul complementar“, „Planul de învățământ“ și „Regulamentul ministerial pentru examenele publice, private, supletorii și de emendare“, à 20 bani exemplarul. Dela direcțiune se poate primi pentru 2 cor și „Monografia“ școalei, în care pe lângă istoricul institutului, se află descris edificiul școalei și al internatului în toate amănunțele.

Sibiiu, în Iunie 1905.

Direcțiunea școalei.

